

EXPOSICIÓ: "Aiguafina, els camins de l'aigua"

El Museu de Solsona acull una exposició temporal sobre la història de l'arquitectura de l'aigua a Solsona, Olius i Lladurs a partir d'un projecte del Centre d'Estudis Lacetans.

"Aiguafina, els camins de l'aigua" és una exposició temporal del Museu de Solsona sobre el patrimoni històric de l'**arquitectura de l'aigua** a Solsona, Olius i Lladurs. S'hi inclouen totes aquelles construccions i enginys que les societats han ideat per assegurar-se la captació, l'emmagatzematge, la conducció i la distribució de l'aigua, tant per al consum humà com per a altres finalitats productives o lúdiques. En aquests municipis s'hi troben restes i construccions en considerable bon estat, testimonis del que els seus habitants varen bastir per proveir-se d'un element imprescindible per a la vida.

L'arquitectura de l'aigua comença amb la primera construcció al serrat del Castellvell d'una senzilla bassa per recollir l'aigua de la pluja, continua amb els avenços en les termes romanes de cal Sotaterra, les fonts públiques i els molins medievals, les grans obres d'enginyeria hidràulica del segle XVIII fins a arribar a la magna obra contemporània de la Mancomunitat d'Aigües. En aquest sentit, l'exposició consta d'un important i nombrós conjunt d'elements dels quals s'han reunit treballs d'arqueòlegs, estudiosos i historiadors.

Aquesta mostra, fruit d'un projecte del Centre d'Estudis Lacetans (CEL) liderat per l'historiador Marcel·lí Corominas, podrà visitar-se **fins al primer de febrer de 2026**. Hi col·laboren el Museu de Solsona, l'Arxiu Comarcal del Solsonès, la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès i els ajuntaments de Solsona, Olius i Lladurs.

HO ORGANITZEN

HI COL·LABOREN

AIGUAFINA, ELS CAMINS DE L'AIGUA. HISTÒRIA DE L'ARQUITECTURA DE L'AIGUA

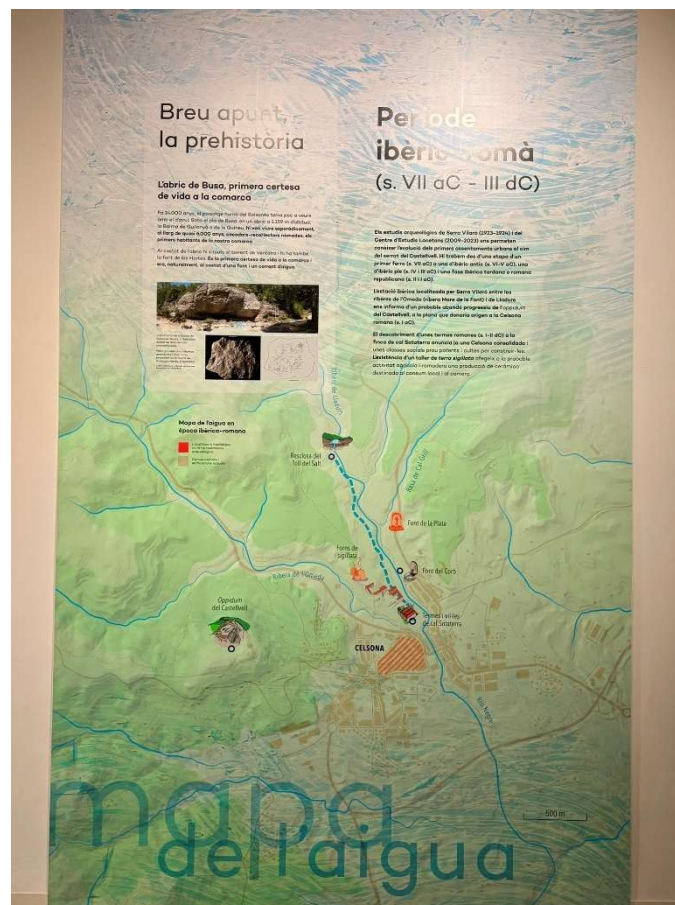
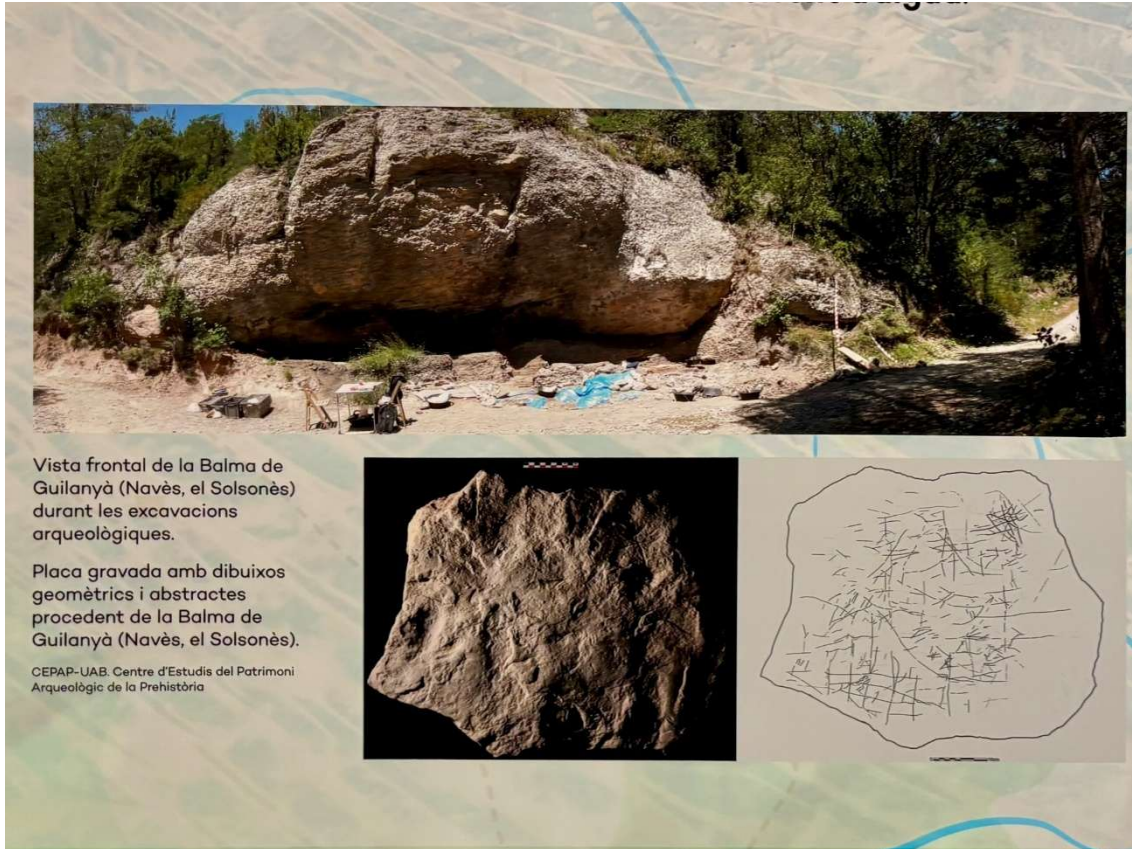

BREU APUNT, LA PREHISTÒRIA

L'ABRIC DE BUSA, PRIMERA CERTESA DE VIDA A LA COMARCA

Fa 14.000 anys, el paisatge humà del Solsonès tenia poc a veure amb el d'avui. Sota el pla de Busa, en un abric a 1.159 m d'altitud, la Balma de Guilanyà o de la Guineu, hi van viure esporàdicament, al llarg de quasi 6.000 anys, caçadors-recol·lectors nòmades, els primers habitants de la nostra comarca.

Al costat de l'abric hi circula el torrent de Ventolrà i hi ha també la font de les Hortes. És la primera certesa de vida a la comarca i era, naturalment, al costat d'una font i un corrent d'aigua.

PERÍODE IBÈRIC-ROMÀ (S. VII AC – III DC)

Els estudis arqueològics de Serra Vilaró (1923-1924) i del Centre d'Estudis Lacetans (2009-2023) ens permeten conèixer l'evolució dels primers assentaments urbans al cim del serrat del Castellvell. Hi trobem des d'una etapa d'un primer ferro (s. VII aC) a una d'ibèric antic (s. VI-V aC) una d'ibèric ple (s. IV i III aC) i una fase ibèrica tardana o romana republicana (s. II i I aC).

L'estació ibèrica localitzada per Serra Vilaró entre les riberes de l'Omeda (ribera Mare de la Font) i de Lladurs ens informa d'un probable abandó progressiu de l'oppidum del Castellvell, a la plana que donaria origen a la Celsona romana (s. I aC).

El descobriment d'unes termes romanes (s. I-II dC) a la finca de cal Sotaterra anuncia ja una Celsona consolidada i unes classes socials prou potents i cultes per construir-les. L'existència d'un taller de *terra sigillata* afegeix a la probable activitat agrícola i ramadera una producció de ceràmica destinada al consum local i al comerç.

ELS OPPIDA IBÈRICS

Els municipis d'Olius, Lladurs i la ciutat de Solsona conformen avui la plana central de la comarca del Solsonès. És un territori ocupat inicialment per un hàbitat preibèric, al cim del Castellvell (s. VII-VI aC), possiblement les restes del primer assentament protourbà, que evoluciona cap a un *oppidum* ibèric (s. VI a III aC) i que, en una fase ibèrica tardana o romana republicana, tindrà continuïtat fins als segles II i I aC.

Primers assentaments urbans

Els oppida ibèrics

Amb l'aparició de l'agricultura i la ramaderia, fa 6.000 anys, al Neolític, s'inicien els primers assentaments, les primeres construccions planificades d'habitatges i serveis, amb una clara voluntat de permanència en el territori.

Els municipis d'Olius, Lladurs i la ciutat de Solsona conformen avui la plana central de la comarca del Solanès. És un territori ocupat inicialment per un habitat preibèric, al cim del Castellvell (s. VI-VI aC), possiblement les restes del primer assentament protourbà, que evoluciona cap a un oppidum ibèric (s. VI a III aC) i que, en una fase ibèrica tardana o romana republicana, tindrà continuïtat fins als segles II-I aC.

La primera infraestructura hidràulica, el precedent més antic del que denominem l'arquitectura de l'aigua, la trobem en aquest primer urbanisme solsoní: una cisterna o bassa d'una datació possible dels segles VII-VI aC i una cronologia d'amortització en els segles II-I aC.

Recreació hipotètica del poblat preibèric (VI-VI aC)

Mur perimetral de 80 m de gruix
que uneix dues banyes de aigua
intermedies i un tercer ident al centre.
El mur anterior, molt més baix, té de
dimensions modestes, entre 20 i
30 m i tan de molt més gran i variada.
En les zones s'hi ve identificat una
fossa amb algun petit objecte.

Un bon nombre de vil·lages fa
pal·leus localitzats centralitzats, que
se podria estar desenvolupant
per uns de ramaders.

Banyes molt simples,
de 4 m de longitud,
que reflecteix la modular.

L'assentament
Castellvell

Ubicació estratègica mitjançant
un punt de vista, controlant
per l'altura fins a espais
més baixos i moderns.

Franques proves a la
comarca d'un poblat entorn
fortificat d'uns 3.000 m².

Una casa va consistir
en una cisterna o punt
d'emmagatzema d'aigua.

Excofrador a la base del Castellvell.
Recull d'arqueologia, 2007.

Imatge: Jordi Gual

Serra Valler amb Sempere i Hugué al
castell de Solsona.

**La primera
infraestructura
hidràulica, el
precedent més
antic del que
denominem
l'arquitectura de**

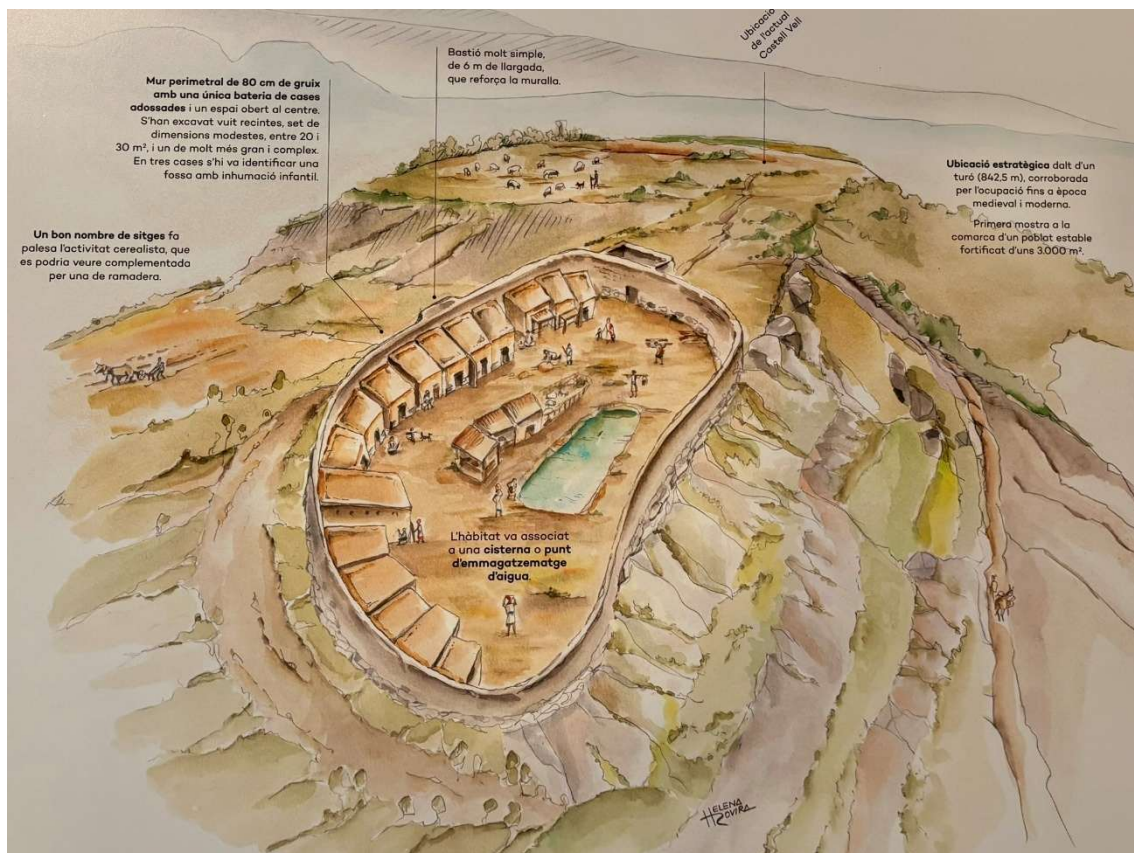
**l'aigua, la trobem en aquest primer
urbanisme solsoní: una cisterna o bassa
d'una datació possible dels segles VII-
VI aC i una cronologia d'amortització
en els segles II-I aC.**

Excavacions a la bassa del Castellvell.
Secció d'Arqueologia, 2007.
Centre d'Estudis Locals

Serra Vilaró amb Sanpere i Miquel al
castell de Solsona.

Un bon nombre de sitges fa
palesa l'activitat cerealista, que
es podria veure complementada
per una de ramadera.

LA ROMANITZACIÓ. SETELSIS / CELSONA

LA CELSO ROMANA

La Setelsis que citen alguns historiadors romans i que s'ha volgut identificar amb la Solsona romana no acaba de tenir una clara justificació històrica. Joan Coromines, en *l'Onomasticon Cataloniae*, relaciona Setelsis amb Sadernes, un poble al nord d'Olot, i dedueix que el nom originari de Solsona és l'ibèric CELSO, del qual sorgí la forma Celsona.

Costa i Bafarull estableix com a possible data de la rendició de la Celso ibèrica als romans l'any 46 aC. Des de la conquesta definitiva fins als primers anys del s. I dC, fou el període en què es consolidà la Celsona romana a la vora del riu Negre. La situació d'aquest petit nucli urbà, que Titus Livi qualifica de *devia gens* (apartada de les vies principals), tenia prou entitat perquè s'hi arribessin a construir unes termes.

La ubicació de l'urbs romana a la qual podrien donar servei les termes és encara una incògnita. La zona de cal Sotaterra i cal Pallarès sembla més un lloc residencial, de vil·les romanes.

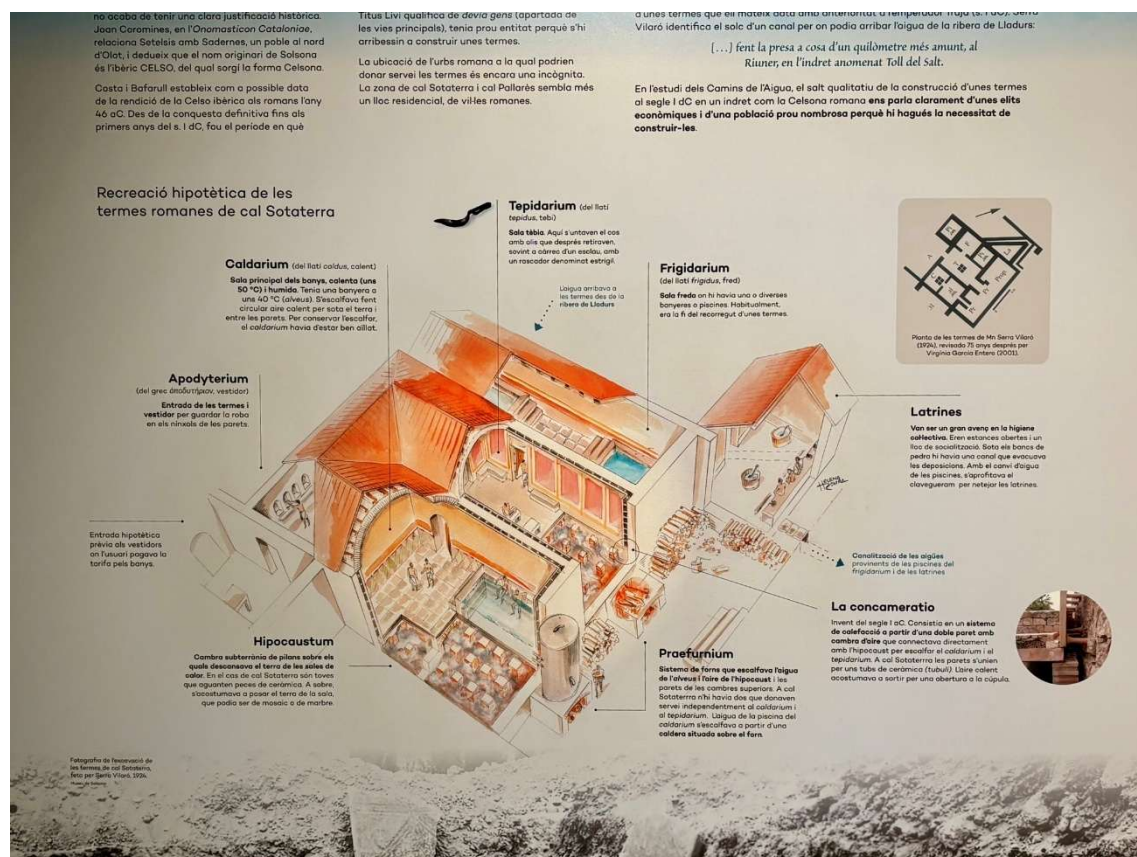

TERMES ROMANES DE CAL SOTATERRA

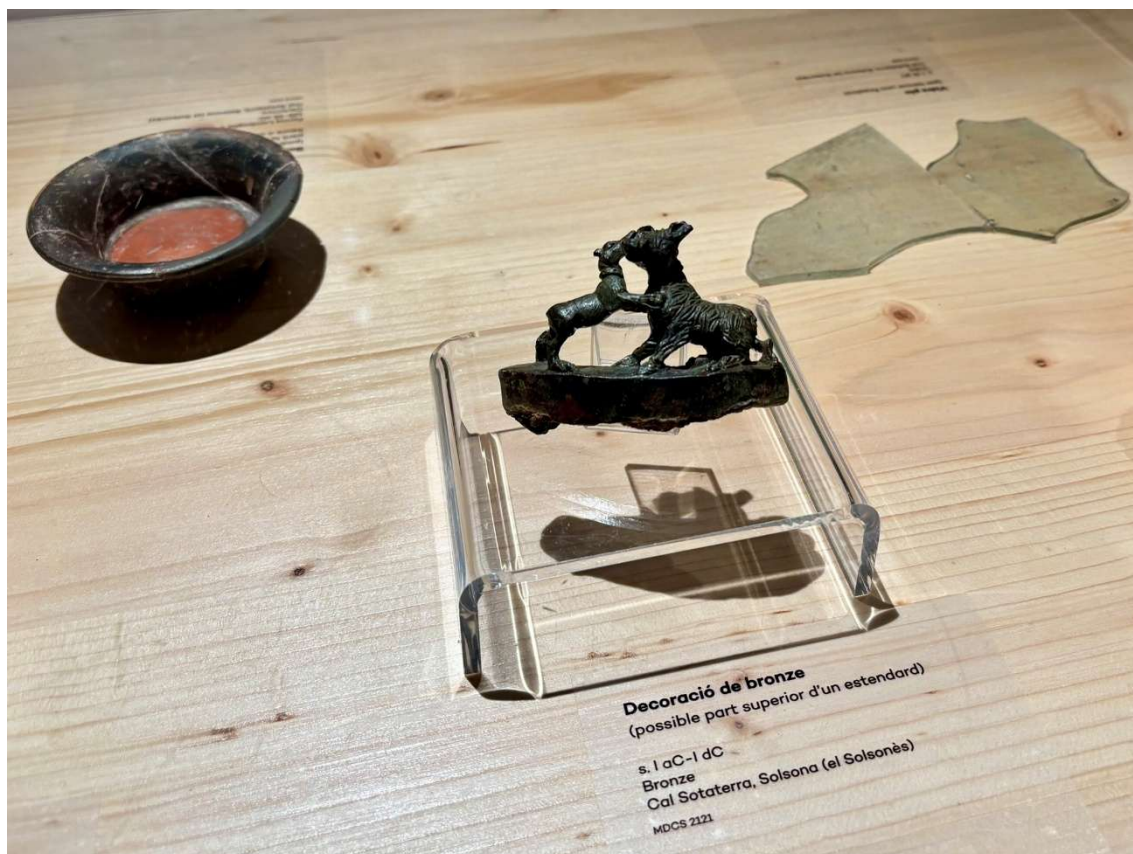
Les excavacions realitzades per Serra Vilaró a cal Sotaterra entre 1923 i 1924 van permetre recuperar bona part de la planta, uns 500 metres quadrats segons l'autor, d'unes termes que ell mateix data amb anterioritat a l'emperador Trajà (s. I dC). Serra Vilaró identifica el solc d'un canal per on podia arribar l'aigua de la ribera de Lladurs:

[...] fent la presa a cosa d'un quilòmetre més amunt, al Riuner, en l'indret anomenat Toll del Salt.

En l'estudi dels Camins de l'Aigua, el salt qualitatiu de la construcció d'unes termes al segle I dC en un indret com la Celsona romana ens parla clarament d'unes elits econòmiques i d'una població prou nombrosa perquè hi hagués la necessitat de construir-les.

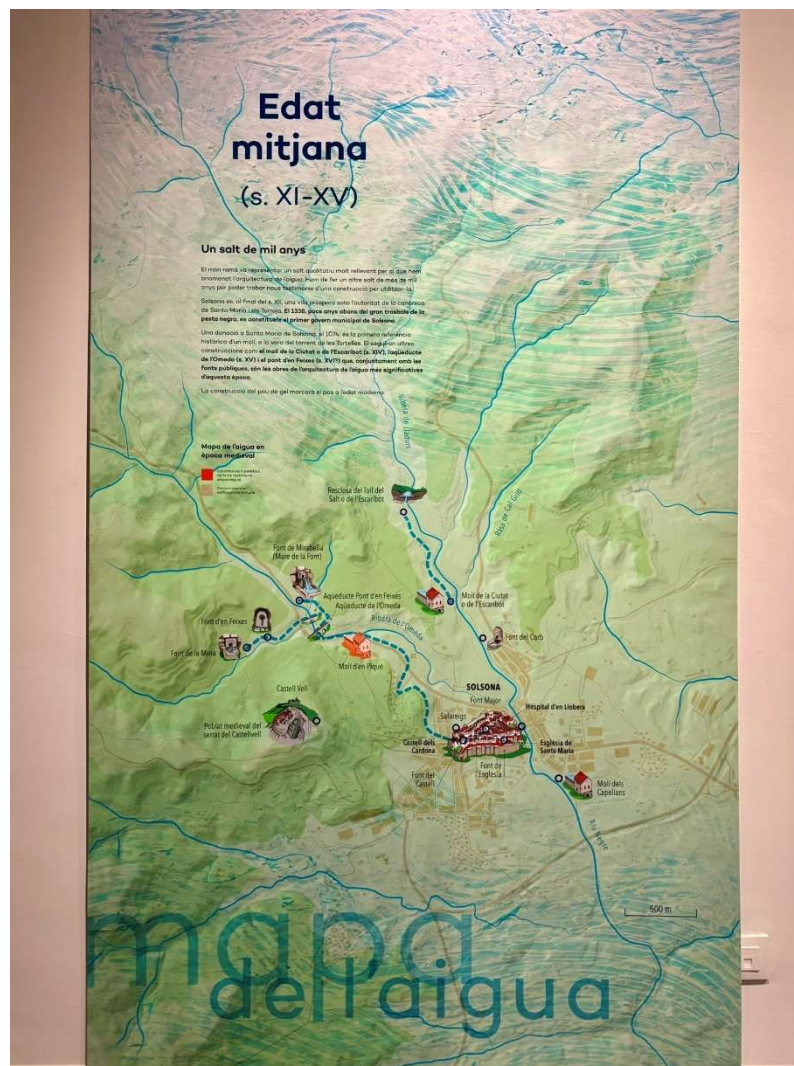

UN SALT DE MIL ANYS

Solsona és, al final del s. XII, una vila pròspera sota l'autoritat de la canònica de Santa Maria i els Torroja. El 1338, pocs anys abans del gran trasbals de la pesta negra, es constitueix el primer govern municipal de Solsona.

Una donació a Santa Maria de Solsona, el 1074, és la primera referència històrica d'un molí, a la vora del torrent de les Tortelles. El seguiran altres construccions com el molí de la Ciutat o de l'Escaribot (s. XIV), l'aqüeducte de l'Omeda (s. XV) i el pont d'en Feixes (s. XVI?) que, conjuntament amb les fonts públiques, són les obres de l'arquitectura de l'aigua més significatives d'aquesta època.

La construcció del pou de gel marcarà el pas a l'edat moderna.

LA VILA DE SOLSONA I CONJUNT EMMURALLAT AL CASTELLVELL

Solsona, una vila pròspera a l'inici de l'edat mitjana, retia vassallatge a la canònica agustiniana de Santa Maria i als Torroja. El 1217, mitjançant el casament d'Agnès de Torroja amb Ramon Folc, fill i hereu del vescomte de Cardona, la part dels Torroja restà integrada sota l'autoritat feudal dels Cardona.

En els anys en què es consolidava la vila de Solsona existia encara un nucli de població al serrat del Castellvell, en el qual trobem la bassa o cisterna medieval. Tot aquest conjunt d'edificacions estaven protegides per una muralla que, possiblement, es va desmantellar per ampliar les muralles de Solsona sota l'autorització del comte de Cardona (1389).

La vila de Solsona i conjunt emmurallat al Castellvell

Solsona, una vila pròspera a l'inici de l'edat mitjana, retia vassallatge a la canònica agustiniana de Santa Maria i als Torroja. El 1217, mitjançant el casament d'Agnès de Torroja amb Ramon Folc, fill i hereu del vescomte de Cardona, la part dels Torroja restà integrada sota l'autoritat feudal dels Cardona.

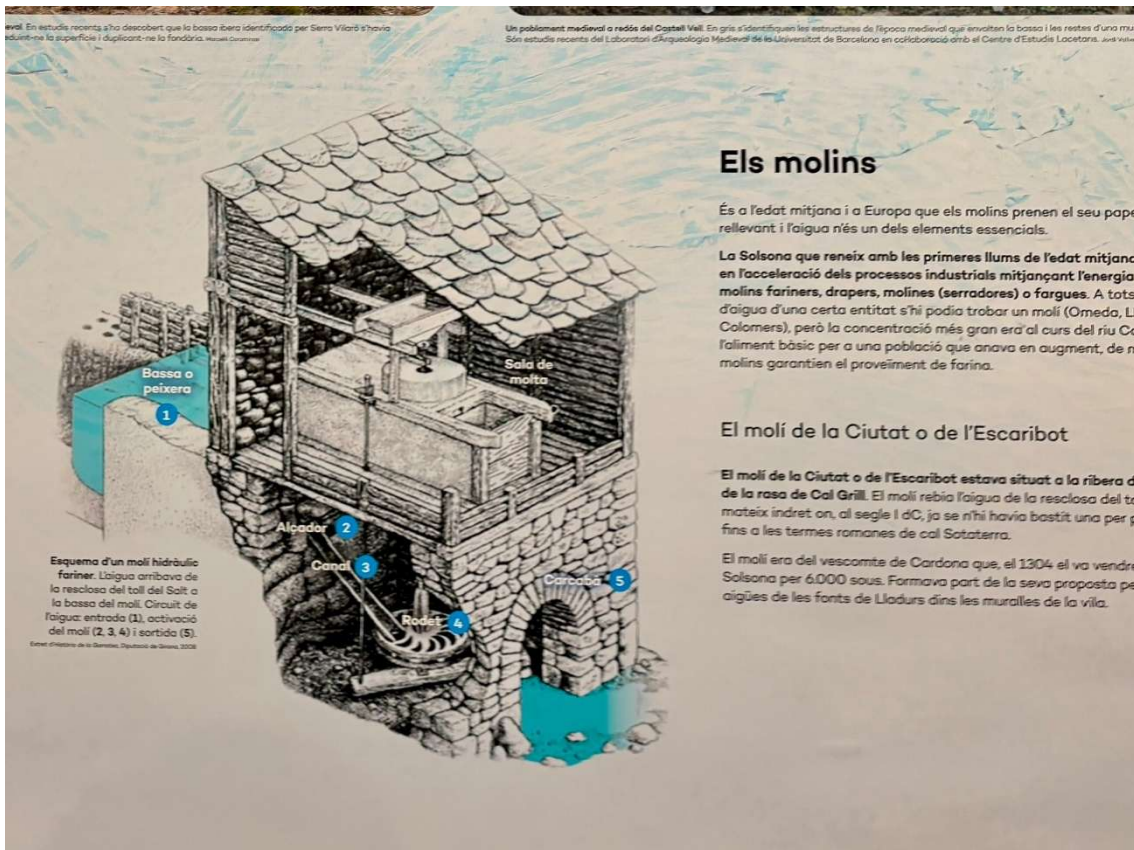
En els anys en què es consolidava la vila de Solsona existia encara un nucli de població al serrat del Castellvell, en el qual trobem la bassa o cisterna medieval. Tot aquest conjunt d'edificacions estaven protegides per una muralla que, possiblement, es va desmantellar per ampliar les muralles de Solsona sota l'autorització del comte de Cardona (1389).

Els molins

Es a l'edat mitjana i a Europa que els molins prenen el seu paper més rellevant i l'aigua n'és un dels elements essencials.

La Solsona que renais amb les primeres llums de l'edat mitjana participa en l'acceleració dels processos industrials mitjançant l'energia hidroelèctrica: molins fariners, drapers, molins (serradores) o fargues. A tots els corrents d'aigua d'una certa entitat s'hi podia trobar un molí (Omada, Lladurs, font dels Colomers), però la concentració més gran era al curs del riu Cardener. El pa era l'aliment bàsic per a una població que anava en augment, de manera que els molins garantien el proveïment de farina.

ELS MOLINS

És a l'edat mitjana i a Europa que els molins prenen el seu paper més rellevant i l'aigua n'és un dels elements essencials.

La Solsona que reneix amb les primeres llums de l'edat mitjana participa en l'acceleració dels processos industrials mitjançant l'energia hidràulica: molins fariners, drapers, molines (serradores) o fargues. A tots els corrents d'aigua d'una certa entitat s'hi podia trobar un molí (Omeda, Lladurs, font dels Colomers), però la concentració més gran era al curs del riu Cardener. El pa era l'aliment bàsic per a una població que anava en augment, de manera que els molins garantien el proveïment de farina.

EL MOLÍ DE LA CIUTAT O DE L'ESCARIBOT

El molí de la Ciutat o de l'Escaribot estava situat a la ribera de Lladurs, davant de la rasa de Cal Grill. El molí rebia l'aigua de la resclosa del toll del Salt, al mateix indret on, al segle I dC, ja se n'hi havia bastit una per portar les aigües fins a les termes romanes de cal Sotaterra.

El molí era del vescomte de Cardona que, el 1304 el va vendre a la vila de Solsona per 6.000 sous. Formava part de la seva proposta per conduir les aigües de les fonts de Lladurs dins les muralles de la vila.

EL CREIXEMENT DE LA VILA DE SOLSONA

El creixement de la vila de Solsona

El primer servei públic d'aigua

Un projecte estroncant i ajornat

Al segle XIX l'increment de l'activitat (de la població i la necessitat de projectes amb l'impuls de l'arquitectura de Santa Maria i l'obra de les noves muralles) va necessitar desviar de les vèrgues de les fonts de Llobera. El vescomte de Cardona va decidir l'entrega amb l'ajut de l'arquitecte, senyor del castell de les fonts de Llobera, i el 1823 s'iniciava el projecte.

«[...] que mur i torres fossin fets en la dita vila a pora e cala e que l'aigua de Llobera entrés en la vila de Solsona».

Aquest ambiciós projecte no es va poder realitzar fins al segle XVIII. La crisi ocasionada per la fam del 1732, l'ensamentat mal any primar i la pesta negra de 1748 perjudicaren greument la població i l'economia d'arreu i l'ombó de Solsona.

No fou fins entorn al segle XX que els ciutadans de la vila no es van plantejar un projecte més modest per dotar-la d'aigua.

Conducció de l'aigua de la font de Mirabella o les tres fonts públiques d'intramurs

El 1626, els ciutadans contemplaren des de les torres de Montblanc per fabricar els canons de conducció de l'aigua de Mirabella (actual Móra de la Pineda) dins les muralles. Per salvar la ribera de l'Oneda se construïren, a principi del segle XVI, un pont-aqüeducte que continuà dret fins a mitjan segle XX.

Dins el nucli urbà es van bastir tres fonts per proveir d'aigua els diferents sectors de la vila: La font Major a l'actual plaça de Sant Joan, la font del Castell a la plaça de Sant Isidre i la font de l'Església al costat del temple de Santa Maria. Aquest magnífic conjunt de l'arquitectura de l'aigua porta d'una ciutat que recuperava l'impuls econòmic que havia tingut a principi del segle XIV.

La recuperació de l'activitat econòmica va comportar un augment de població a la qual s'havia de garantir la necessitat d'aigua de 1200 habitants després de 1348 a 1770 habitants el 1553. El que en un inici podia semblar suficient, amb els anys es va veure que era un total inadequat. A l'XVI s'hi va afegir l'aigua de la font d'en Feliu a través d'un nou aqüeducte (1548-87), encara existent, una mica més amunt de l'aqüeducte de l'Oneda.

El 1700-1710, arran d'unes acaudes, s'hi va afegir l'aigua d'una font que rebia el seu aigua riu, en es va construir una mina que dona origen a l'actual font de la Mina.

Les tres fonts públiques

A cavall dels segles XIV i XV, diversos llinatges de mercaders solsonins van ser clau per a la ciutat. La seva activitat econòmica i comercial era molt àmplia, desplegada tant pel Mediterrani com per Anglaterra i Flandes. Famílies com els Garró, els Junyent, els Satrilla, els Cirera i altres, especialment la branca de Bartomeu de Llobera, van permetre finançar moltes obres de millora per a la ciutat.

Un pont i un aqüeducte

El domini de les aigües va anar evolucionant, des de l'ús lliure dels privats i de les universitats a l'incís, vers el baronial i finalment la Baronia General de Catalunya, és a dir, el rei. L'estat de qui intervé en les concessions, fet que acaba consolidant el domini reial en el control de l'aigua i en l'edificació dels molins. Així es confirma que la primera concessió de les aigües de Llobera la feu el vescomte de Cardona (1304), quan es repren el projecte (1712). L'Ajuntament sol·licita a l'intendant del Principat la carta preciosa de confirmació dels vells drets que la ciutat tenia sobre les aigües de Llobera.

Un domini cada cop més preuat: els drets sobre l'aigua

El domini de les aigües va anar evolucionant, des de l'ús lliure dels privats i de les universitats a l'incís, vers el baronial i finalment la Baronia General de Catalunya, és a dir, el rei. L'estat de qui intervé en les concessions, fet que acaba consolidant el domini reial en el control de l'aigua i en l'edificació dels molins. Així es confirma que la primera concessió de les aigües de Llobera la feu el vescomte de Cardona (1304), quan es repren el projecte (1712). L'Ajuntament sol·licita a l'intendant del Principat la carta preciosa de confirmació dels vells drets que la ciutat tenia sobre les aigües de Llobera.

EL PRIMER SERVEI PÚBLIC D'AIGUA

UN PROJECTE ESTRONCAT I AJORNAT

Al segle XIV, l'increment de l'activitat i de la població i la necessitat de projectes com l'ampliació de l'església de Santa Maria i l'obra de les noves muralles, va necessitar disposar de les aigües de les fonts de Lladurs. El vescomte de Cardona va buscar l'entesa amb l'abat de Tavèrnoles, senyor del castell i de les fonts de Lladurs, i el 1303 s'aconsegueix acordar:

[...] que murs e torres fossen feytes en la dita vila a pera e cals, e que l'aygua de Ladurs entre e pas per la vila de Solsona.

Aquest ambiciós projecte no es va poder realitzar fins al segle XVIII. La crisi ocasionada per la fam des del 1333, l'anomenat *mal any primer*, i la pesta negra de 1348 perjudicaren greument la població i l'economia d'arreu i també de Solsona. No fou fins entrat el segle XV que els cònsols de la vila no es van plantejar un projecte més modest per dotar-la d'aigua.

El creixement de la vila de Solsona

El primer servei públic d'aigua

Un projecte estroncat i ajornat

Al segle XIV, l'increment de l'activitat i de la població i la necessitat de projectes com l'ampliació de l'església de Santa Maria i l'obra de les noves muralles, va necessitar disposar de les aigües de les fonts de Lladurs. El vescomte de Cardona va buscar l'entesa amb l'abat de Tavèrnoles, senyor del castell i de les fonts de Lladurs, i el 1303 s'aconsegueix acordar:

[...] que murs e torres fossen feytes en la dita vila a pera e cals, e que l'aygua de Ladurs entre e pas per la vila de Solsona.

Aquest ambiciós projecte no es va poder realitzar fins al segle XVIII. La crisi ocasionada per la fam des del 1333, l'anomenat *mal any primer*, i la pesta negra de 1348 perjudicaren greument la població i l'economia d'arreu i també de Solsona. No fou fins entrat el segle XV que els cònsols de la vila no es van plantejar un projecte més modest per dotar-la d'aigua.

Conducció de l'aigua de la font de Mirabella a les tres fonts públiques d'intramurs

El 1426, els cònsols contractaren dos ferrerons de Montblanc per fabricar els canons de conducció de l'aigua de Mirabella (l'actual Mare de la Font) fins als muntells. Per salvar la ribera de l'Omeda es construïren, a principi del segle XV, un pont-salvaduc que continuà fins a mitjan segle XIX.

Des d'aleshores es van bastir tres fonts per proveir d'aigua els diferents sectors de la vila: la font Major a l'actual plaça de Sant Joan, la font del Castell a la plaça de Sant Jaume i la font de l'Església al costat del temple de Santa Maria. Aquest magistral conjunt de l'arquitectura de l'aigua portà d'una comunitat que recuperà l'empenta econòmica que havia tingut a principi del segle XIV.

La recuperació de l'activitat econòmica va comportar un augment de població i la vila quedà d'una de les principals ciutats d'aigua de Catalunya.

Les tres fonts públiques

A cavall dels segles XIV i XV, diversos llinatges de mercaders solsonins van ser clau per a la ciutat. La seva activitat econòmica i comercial era molt àmplia, desplegada tant pel Mediterrani com per Anglaterra i Flandes.

Famílies com els Garró, els Junyent, els Satrilla, els Círrer i altres, especialment la branca de Bartomeu de Llobera, van permetre finançar moltes obres de millora per a la ciutat.

CONDUCCIÓ DE L'AIGUA DE LA FONT DE MIRABELLA A LES TRES FONTS PÚBLIQUES D'INTRAMURS

El 1426, els cònsols contractaren dos terrissaires de Montblanc per fabricar els canons de conducció de l'aigua de Mirabella (l'actual Mare de la Font) dins les muralles. Per salvar la ribera de l'Omeda es construeix, a principis del segle XV, un pont-aqüeducte que continuà dret fins a mitjan segle XX.

Dins el nucli urbà es van bastir tres fonts per proveir d'aigua els diferents sectors de la vila. La font Major a l'actual plaça de Sant Joan, la font del Castell a la plaça de Sant Isidre i la font de l'Església al costat del temple de Santa Maria. Aquest magnífic conjunt de l'arquitectura de l'aigua parla d'una comunitat que recupera l'empenta econòmica que havia tingut a principis del segle XIV.

La recuperació de l'activitat econòmica va comportar un augment de població a la qual s'havia de garantir la necessitat d'aigua (de 1.060 habitants després de 1348 a 1.770 habitants el 1553). El que en un inici podia semblar suficient, amb els anys es va veure que era un cabal escàs i, al s. XVI, s'hi va afegir l'aigua de la font d'en Feixes a través d'un nou aqüeducte (1548?), encara existent, una mica més amunt de l'aqüeducte de l'Omeda.

El 1709-1710, arran d'unes secades, s'hi va afegir l'aigua d'una font que naixia al peu d'una roca, on es va construir una mina que dona origen a l'actual font de la Mina.

A cavall dels segles XIV i XV, diversos llinatges de mercaders solsonins van ser clau per a la ciutat. La seva activitat econòmica i comercial era molt àmplia, desplegada tant pel Mediterrani com per Anglaterra i Flandes. Famílies com els Garró, els Junyent, els Satriella, els Cirera i altres, especialment la branca de Bartomeu de Llobera, van permetre finançar moltes obres de millora per a la ciutat.

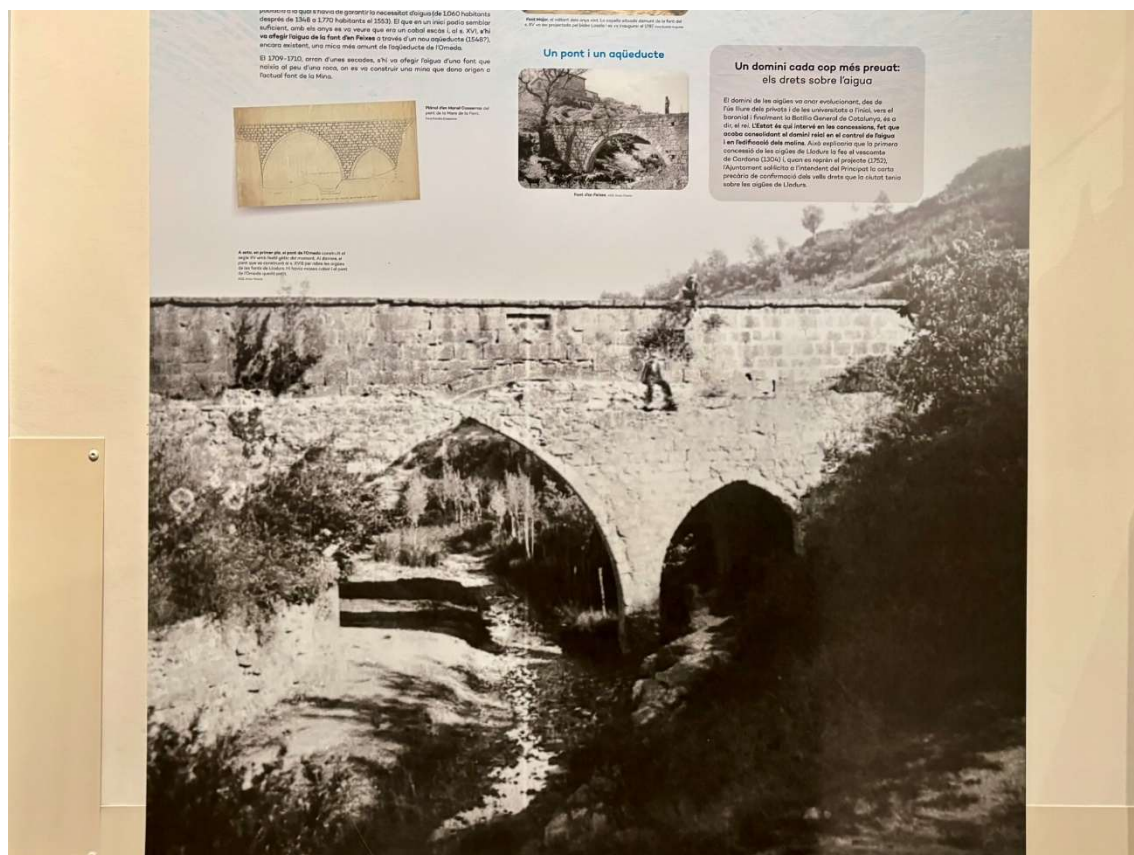

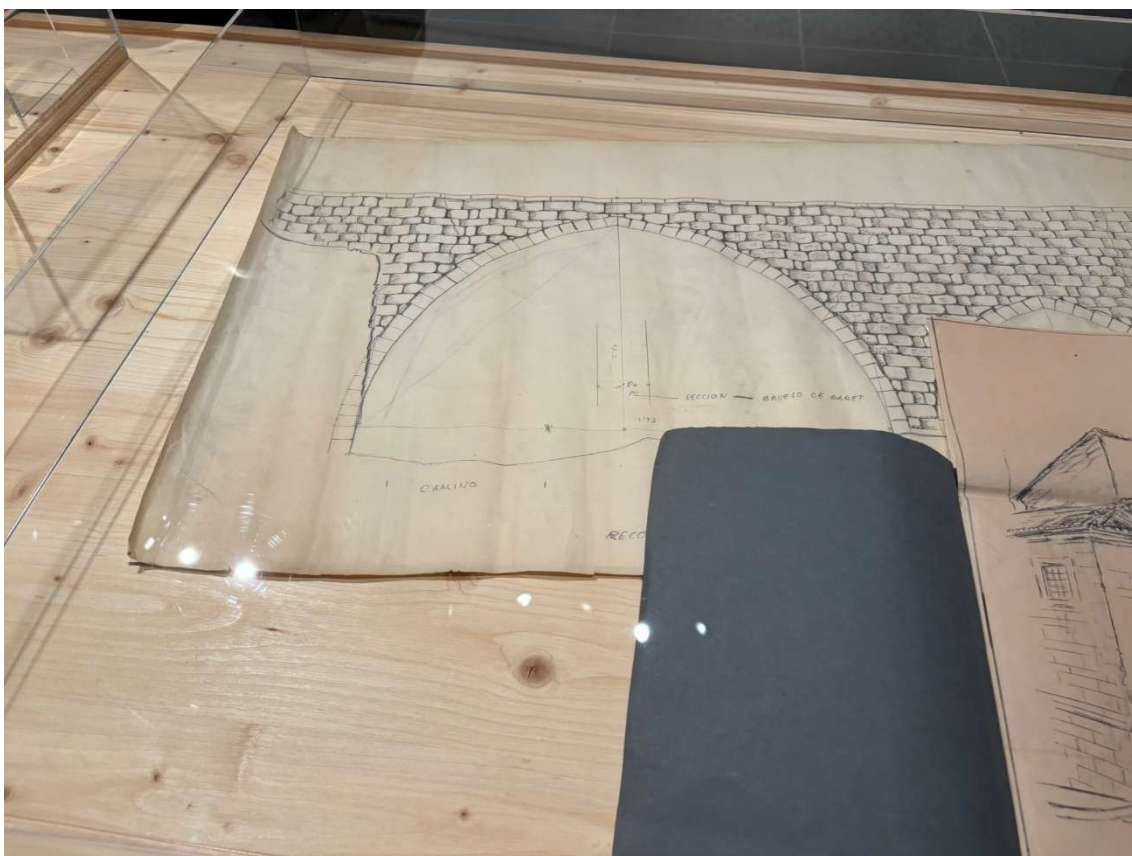
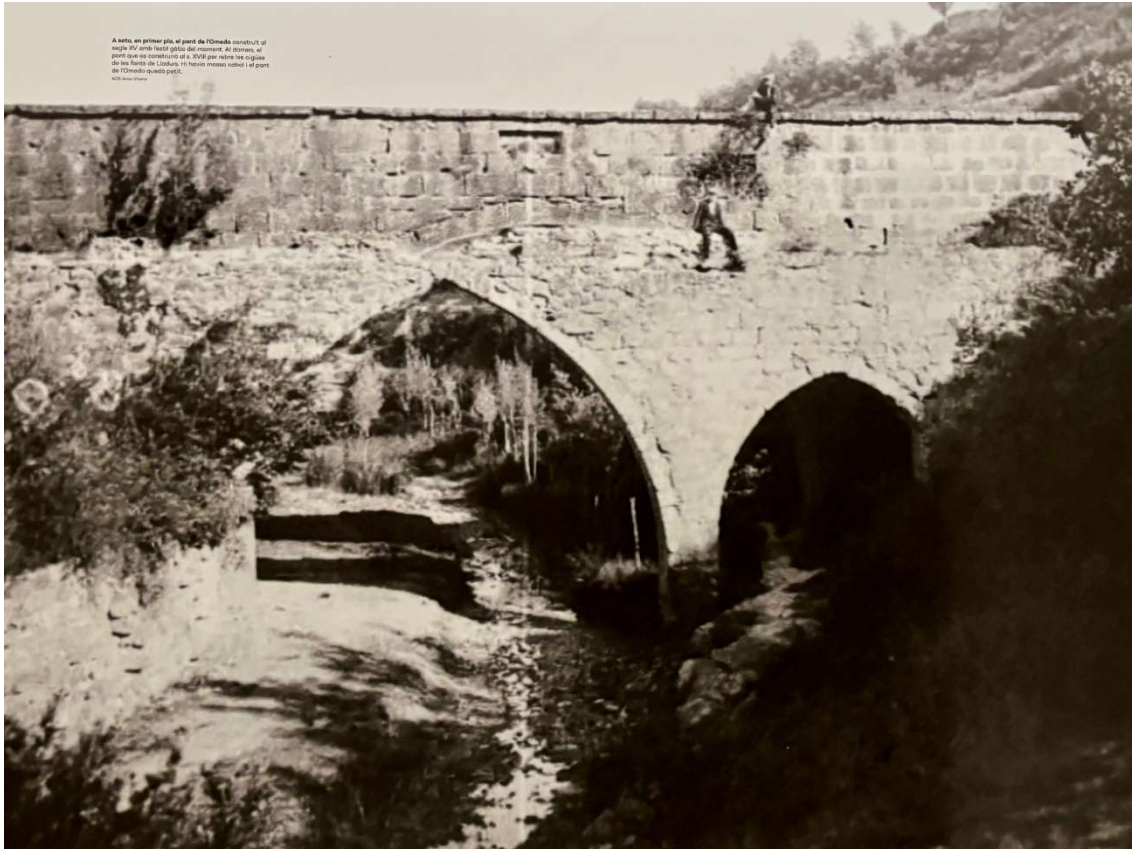
UN DOMINI CADA COP MÉS PREUAT: ELS DRETS SOBRE L'AIGUA

El domini de les aigües va anar evolucionant, des de l'ús lliure dels privats i de les universitats a l'inici, vers el baronial i finalment la Batllia General de Catalunya, és a dir, el rei. L'Estat és qui intervé en les concessions, fet que acaba consolidant el domini reial en el control de l'aigua i en l'edificació dels molins. Això explicaria que la primera concessió de les aigües de Lladurs la fes el vescomte de Cardona (1304) i, quan es reprèn el projecte (1752), l'Ajuntament sol·licita a l'intendent del Principat la carta precària de confirmació dels vells drets que la ciutat tenia sobre les aigües de Lladurs.

L'aigua de Mirabella entrava a la vila pel carrer Castell fins a arribar a la font Major, a la plaça de Sant Joan, i des d'aquest punt central (*castellum aquae*) es distribuïa a les altres dues fonts.

La capella situada damunt la font del segle XV fou construïda l'any 1787, dissenyada pel bisbe Lasala, que presidia la Junta d'Obres municipal dedicada a l'embelliment i la millora urbanística de la ciutat.

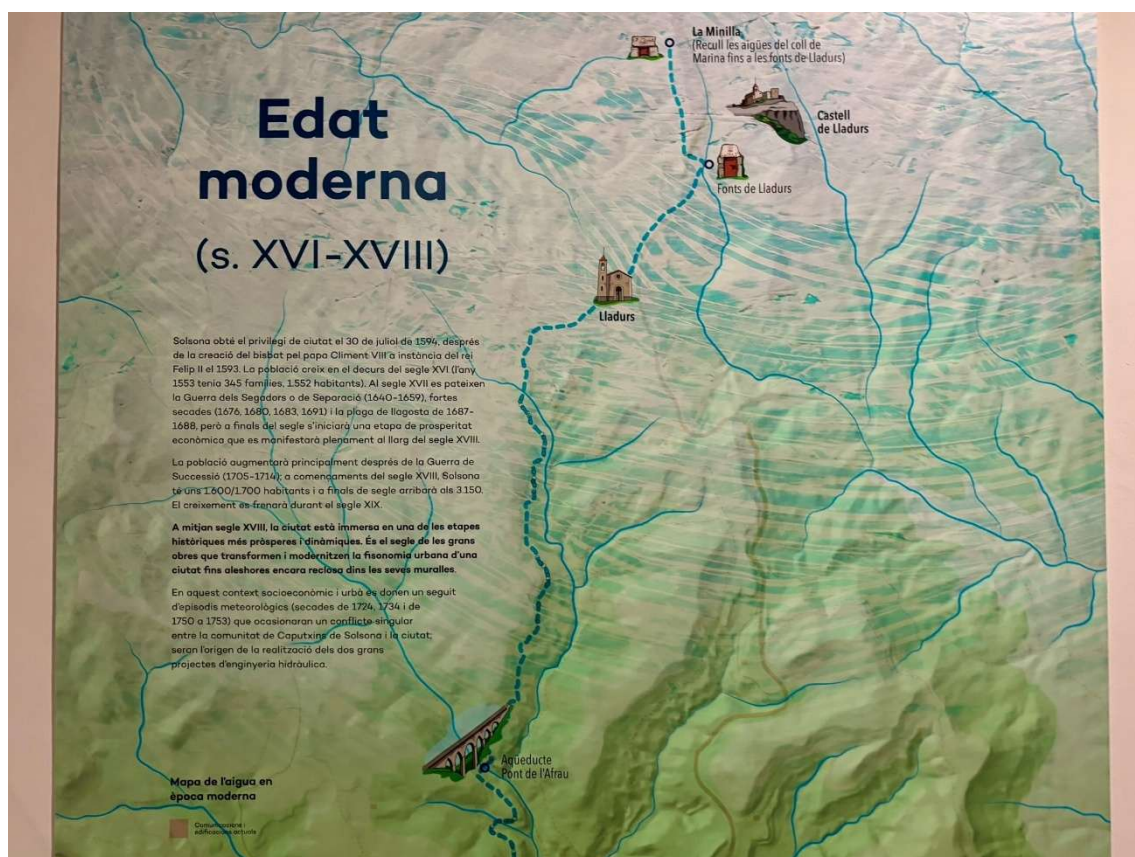
EDAT MODERNA (S. XVI-XVIII)

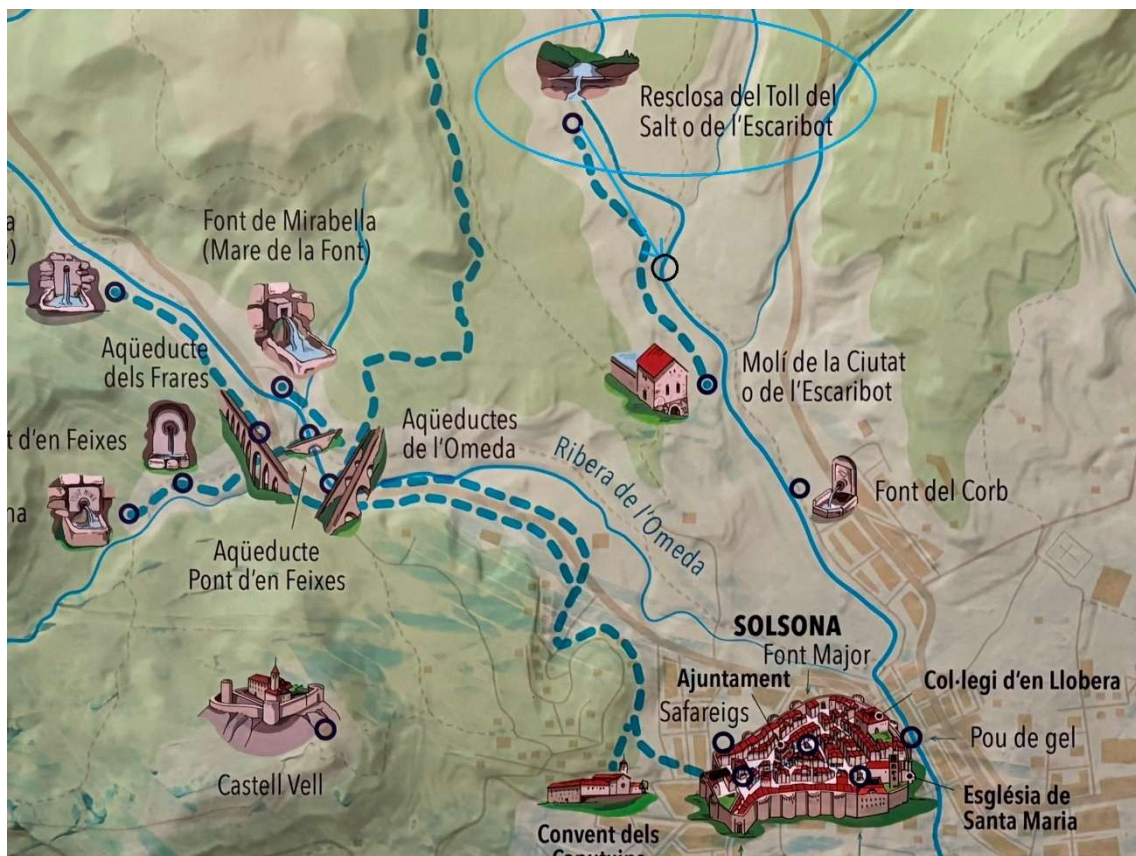
Solsona obté el privilegi de ciutat el 30 de juliol de 1594, després de la creació del bisbat pel papa Climent VIII a instància del rei Felip II el 1593. La població creix en el decurs del segle XVI (l'any 1553 tenia 345 famílies, 1.552 habitants). Al segle XVII es pateixen la Guerra dels Segadors o de Separació (1640-1659), fortes secades (1676, 1680, 1683, 1691) i la plaga de llagosta de 1687-1688, però a finals del segle s'iniciarà una etapa de prosperitat econòmica que es manifestarà plenament al llarg del segle XVIII.

La població augmentarà principalment després de la Guerra de Successió (1705-1714); a començaments del segle XVIII, Solsona té uns 1.600/1.700 habitants i a finals de segle arribarà als 3.150. El creixement es frenarà durant el segle XIX.

A mitjan segle XVIII, la ciutat està immersa en una de les etapes històriques més pròsperes i dinàmiques. És el segle de les grans obres que transformen i modernitzen la fisonomia urbana d'una ciutat fins aleshores encara reclosa dins les seves muralles.

En aquest context socioeconòmic i urbà es donen un seguit d'episodis meteorològics (secades de 1724, 1734 i de 1750 a 1753) que ocasionaran un conflicte singular entre la comunitat de Caputxins de Solsona i la ciutat; seran l'origen de la realització dels dos grans projectes d'enginyeria hidràulica.

El conflicte amb els Caputxins

La manca d'aigua pels episodis de sequedes va provocar una reacció popular i l'Ajuntament va haver de revocar la concessió feta als Coputxins.

El Poble en lo silenci de una nit desferen, y arrasaren del tot la caseta que los Religiosos havian fabricat en lo segon puestu; lo que sabut per los habitants se desferen en benediccions a favor dels executors de aquella accio.

El 1742, els Caputxins decideixen portar l'isqna de la font de la Teuleria al seu convent. Ajuntament, propietari del terreny, dona permissió a poder-ne fer, sempre que això no impliqui d'altres perjudicis a les algies de la ciutat.

Els episodis de fortes secades que hi va haver a Catalunya entre 1750 i 1752 van tornar a enfrontar els Caputxins amb l'Ajuntament. En aquesta ocasió, el poble atribuïa la devallada de cabal de la font de Mirabell a la captació de l'aigua de la font de la Teuleria, que els Caputxins estaven fent ribera amb.

Ajuntament va interposar un pleit que la Real Audiència va resoldre, el 18 de gener de

*imponiéndoles silencio
perpetuo a su pretención.*

Per salvar el torrent d'en Feixes es va construir un aqüeducte de 85 metres de longitud i 10 d'alçada; el recorregut fins al convent era d'uns 2 quil·lòmetres. El projecte de la conducció de l'aigua i la defensa davant el plèt de l'Ajuntament anirà a compte de fra Clement de Sant Martí Sescorts (c. 1796), «arquitecte hidráulic». L'aqüeducte continuà dret fins als aïns vint del regle passat, quan es va demostrar per aprofitar la pedra en la construcció del col·legi dels Claretans de Bolsona, actual Casal de Cultura i Joventut.

la fábrica para conducir la agua de la fuentejilla debaxo La Texeria [...] al convent de P. Capuchinos de la ciudad de Solsona ha sido de tanto trabajo y coste que, si se huviesse arrendado al publico subhasto y mayor postor, lo menos que habria importado seria la cantidad de 12.000 lliures.

Mina de Mirabelle, cerrojo Mina de la Fort, andamios en las
fuerzas al interior. Fuente: Departamento del Interior, Dirección de Minas, 1987.

Aqüeducte dels Caputxins (1751)
El 1920 es va desmuntar per construir el semina dels Caputxins, actual Casal de Cultura i Joven

Aqüeducte de l'Omada (1765)
La conducció de les fonts de Lladurs decideix el 1752, després de la sentència en contra de l'Ajuntament de Solsona el conflicte dels Coputxins (1751).

Aquest nou aqüeducte es construeix perquè l'antic (s. XV) no tenia la capacitat d'absorbir el cabal d'aigua que arribaria de les fonts de Lladurs.

Aqueduc de la fontaine de la Ming (s. XVII)

Aqüeducte de l'Omeda (s. XV)
Portava l'aigua de la font de Mirabella
Desmuntat el 1950

LES GRANS OBRES HIDRÀULIQUES DEL S. XVIII

EL CONFLICTE AMB ELS CAPUTXINS

LA CONDUCCIÓ DE LES AIGÜES DE LA FONT DE LA TEULERIA AL CONVENT DELS CAPUTXINS (1742-1753)

El 1726, els Caputxins demanen a l'Ajuntament part de l'aigua de la Mare de la Font, i els la concedeixen.

La manca d'aigua pels episodis de secades va provocar una reacció popular i l'Ajuntament va haver de revocar la concessió feta als Caputxins:

El Poble en lo silenci de una nit desferen, y arrasaren del tot la caseta que los Religiosos havian fabricat en lo segon puesto; lo que sabut per los habitants se desferen en benediccions a favor dels executors de aquella accio.

El 1742, els Caputxins decideixen portar l'aigua de la font de la Teuleria al seu convent. L'Ajuntament, propietari del terreny, dona permís «per a poder-ne fer ús; sempre que això no impliqués algun perjudici a les aigües de la ciutat».

Els episodis de fortes secades que hi va haver a Catalunya entre 1750 i 1752 van tornar a enfrontar els Caputxins amb l'Ajuntament. En aquesta ocasió, el poble atribuïa la davallada de cabal de la font de Mirabella a la captació de l'aigua de la font de la Teuleria que els Caputxins estaven fent ribera amunt. L'Ajuntament va interposar un plet que la Reial Audiència va resoldre, el 18 de gener de 1751, a favor dels Caputxins desestimant amb contundència les pretensions de l'Ajuntament

imponiéndoles silencio perpetuo a su pretención.

Per salvar el torrent d'en Feixes es va construir un aqüeducte de 65 metres de llargada i 10 d'alçada; el recorregut fins al convent era d'uns 2 quilòmetres. El projecte de la conducció de l'aigua i la defensa davant el plet de l'Ajuntament anirà a compte de fra Climent de Sant Martí Sescorts (¿ – 1794), «arquitecte hidràulic». L'aqüeducte continuà dret fins als anys vint del segle passat, quan es va desmuntar per aprofitar la pedra en la construcció del col·legi dels Claretians de Solsona, actual Casal de Cultura i Joventut.

L'any 1753, ja conclosa l'obra, assenyalaven els caputxins que

la fàbrica para conducir la agua de la fuentecilla debaxo La Texeria [...] al convent de P. Capuchinos de la ciudad de Solsona ha sido de tanto trabajo y coste que, si se huviesse arrendado al publico subhasto y mayor postor, lo menos que habria importado seria la cantidad de 12.000 lliures.

Les grans obres

El conflicte amb els Caputxins

La conducció de les aigües de la font de la Teuleria al convent dels Caputxins (1742-1753)

El 1726, els Caputxins demanen a l'Ajuntament part de l'aigua de la Mura de la Font, i els la concedeixen.

La manca d'aigua pels episodis de sequera va provocar una reacció popular i l'Ajuntament va haver de revocar la concessió feta als Caputxins.

El Poble en lo silenci de una nit desferen, y arrasaren del tot la caseta que los Religiosos havian fabricat en lo segon puesto; lo que sabut per los habitants se desferen en benediccions a favor dels executors de aquella accio.

El 1742, els Caputxins decideixen portar l'aigua de la font de la Teuleria al seu convent. L'Ajuntament propietari del terreny, dona permís «per a poder-ne fer ús sempre que això no impliqués algun perjudici a les aigües de la ciutat».

Els episodis de fortes sequeres que hi va haver a Olotunyo entre 1750 i 1752 van tornar a enfrontar els Caputxins amb l'Ajuntament. En aquesta ocasió, el poble atribuïa la desavolada de cabal de la font de Mirabell a la captació de l'aigua de la font de la Teuleria que els Caputxins estaven fent ribera amunt. L'Ajuntament va interposar un plet que la Reial Audiència va resoldre, el 18 de gener de 1753, a favor dels Caputxins.

1751, a favor dels Caputxins desestimant amb contundència les pretensions de l'Ajuntament.

imponiéndoles silencio perpetuo a su pretención.

Per salvar el torrent d'en Falces es va construir un aqüeducte de 65 metres de llargada i 10 d'alçada; el recorregut fins al convent era d'uns 2 quilòmetres. El projecte de la conducció de l'aigua i la defensa davant el plet de l'Ajuntament donà a compte de Fra Climent de Sant Martí Sescort (c. 1794), «arquitecte hidràulic». L'aqüeducte continuà creixent fins als anys vint del segle passat, quan es va desmuntar per aprofitar la pedra en la construcció del col·legi dels Claretians de Solsona, actual Casal de Cultura i Universitat.

L'any 1753, ja concloua l'obra, cessant-loven els caputxins que

la fàbrica para conducir la agua de la fuente de la Teuleria [...] al convent de P. Capuchinos de la ciudad de Solsona ha sido de tanto trabajo y coste que, si se hubiese arrendado al publico subhasto y mayor postor, lo menos que habria importado seria la cantidad de 12.000 lliures.

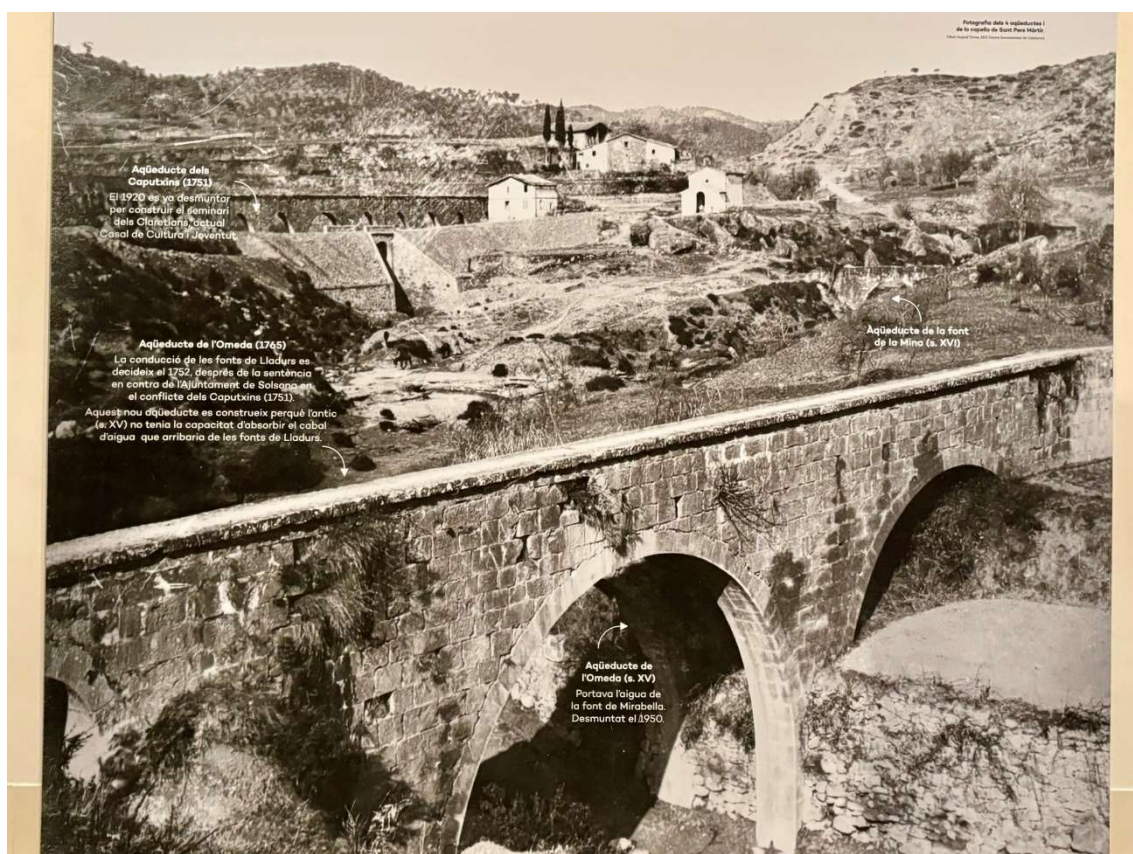

Convent dels Caputxins. © RPH - Arxius de Solsona

Mina de Mirabell, actual Mura de la Font, enderrocada en fer l'Acadèmia de Solsona. (Detall del plet de 1742 de la mina de Mirabell (Mura de la Font). Arxius de Solsona. Museu de Solsona)

LA CONDUCCIÓ DE LES AIGÜES DE LES FONTS DE LLADURS A LES FONTS PÚBLIQUES DE SOLSONA (1753-1765)

El 1752 es pateix una gran secada i l'Ajuntament entoma el projecte de portar les aigües de Lladurs.

Des del 1304, quan Ramon Folc VI, vescomte de Cardona, va concedir el dret a les aigües de les fonts de Lladurs, els solsonins no cessaren mai de vetllar per aquest dret, fet que va propiciar que l'Ajuntament obtingués de l'intendent del Principat la carta precària d'aquestes aigües amb data 17 d'octubre de 1752.

El 16 de febrer de 1753 s'acorda la creació del Comissionat de l'Obra. S'encarrega el projecte al saurí i llec caputxí del convent de Vilanova de Sitges, fra Climent de Sant Martí.

El recorregut és d'uns 11 km i ha de salvar un desnivell d'uns 200 m (cota 875 a 676). El pendent mitjà de l'obra serà de l'1,43 %.

El traçat de la conducció salva els dos grans fondals que hi ha en el seu camí amb dos aqüeductes: el pont de l'Afrau (1762), de 60 m de llargada i 27,50 m d'alçada, i el pont de l'Omeda (1765), de 40 m de llargada i 10 m d'alçada, que es va haver de bastir a causa de l'important cabal que arribava de Lladurs i que feia inservible l'antic pont del segle XV.

El finançament de l'obra, inclosos els dos aqüeductes, fou molt costós; en un document de 1753, la ciutat xifra el seu endeutament en 100.000 lliures catalanes i demana ajuda al rei Carles III per fer front a una obra que es valora en

...mas de veynte mil libras catalanas.

El 1757 ja s'havien pagat 7.000 lliures de l'obra i encara en quedaven pendents unes 8.000. Aquesta gran despesa va comportar haver de prendre mesures extraordinàries: retenir part dels salaris dels regidors, un impost extraordinari a la universitat (tres diners per cada lliura de carn), poder fer joves (el treball no remunerat dels solsonins), etc.

A finals del segle XIX i principis del XX, a partir de nous projectes de canalització de les aigües de Lladurs, s'abandona el traçat històric i els conductes de pedra, ceràmica i morter de calç romandran oblidats sota els camps, els boscos i les bardisses dels municipis de Lladurs i Solsona.

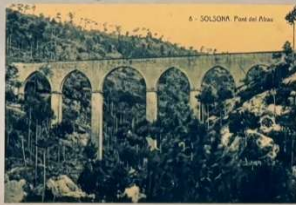
La conducció de les aigües de les fonts de Lladurs a les fonts públiques de Solsona (1753-1765)

Construcció d'un aqüeducte mitjançant bestides, cindris i motlles, tal com s'explicita en el contracte del pont de l'Afron.

Construcció d'un aqüeducte mitjançant bestides, cindris i motlles, tal com s'explicita en el contracte del pont de l'Afron.

Point de l'Ardenne, Aqueduc de 60 m de long / 2210 m d'arc, 1910
 Institut National de l'Énergie, Paris-France

Port de l'Ara, portul de Sărbeni, Arh. B. (1940-1941) - București

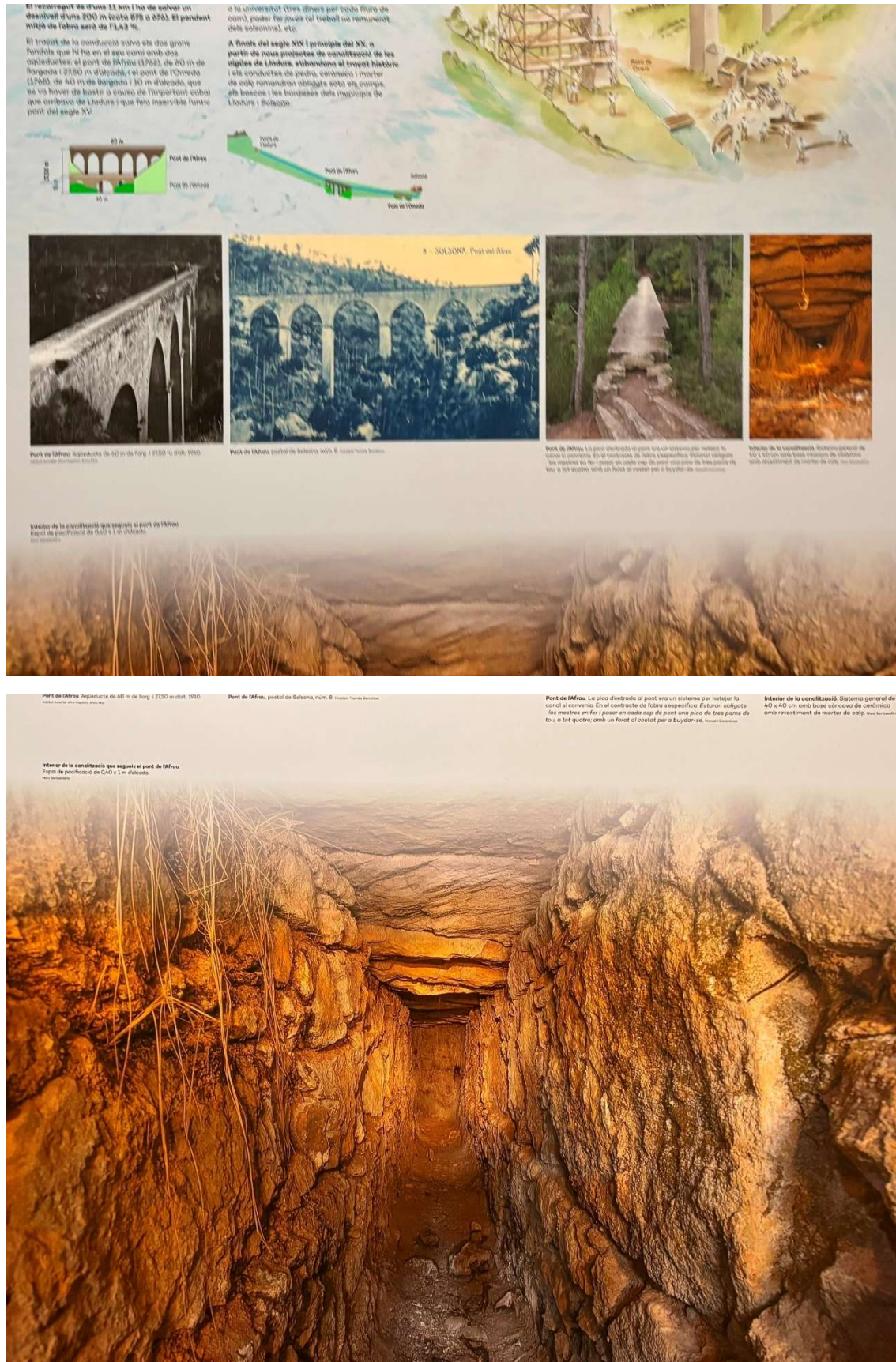
[illegible]

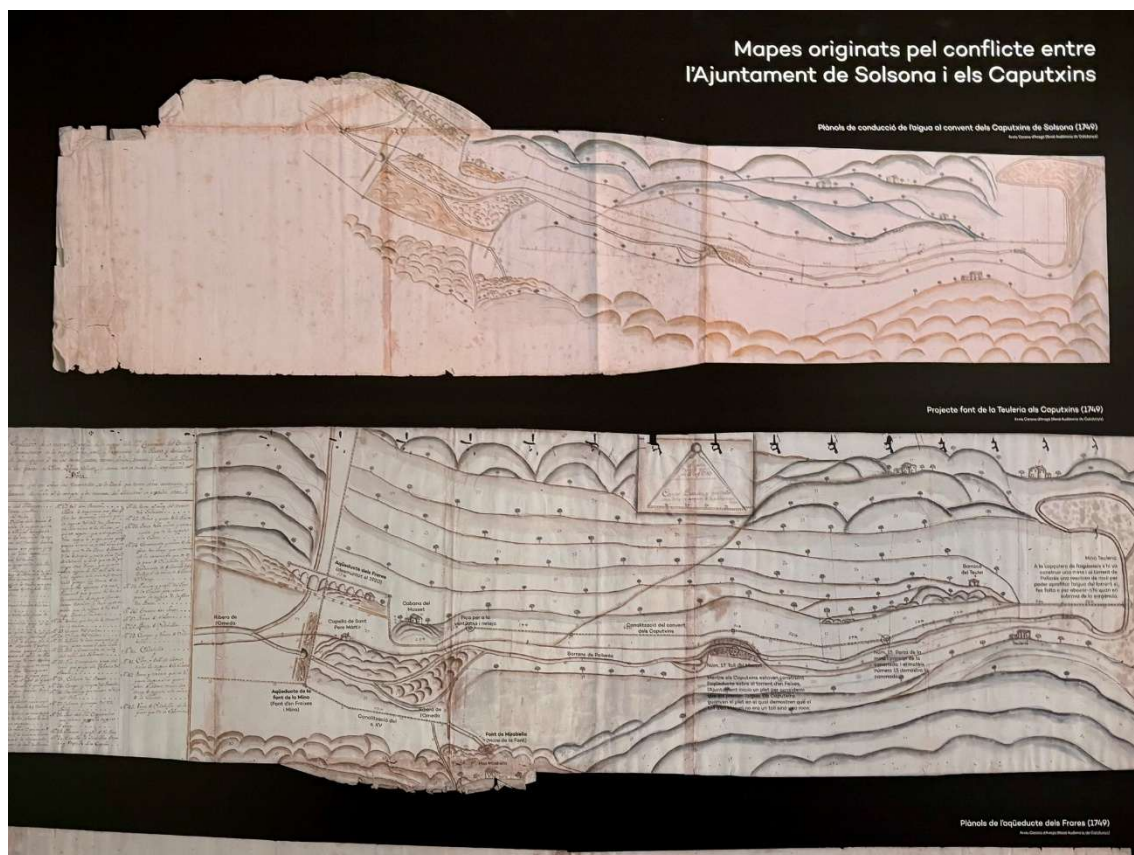
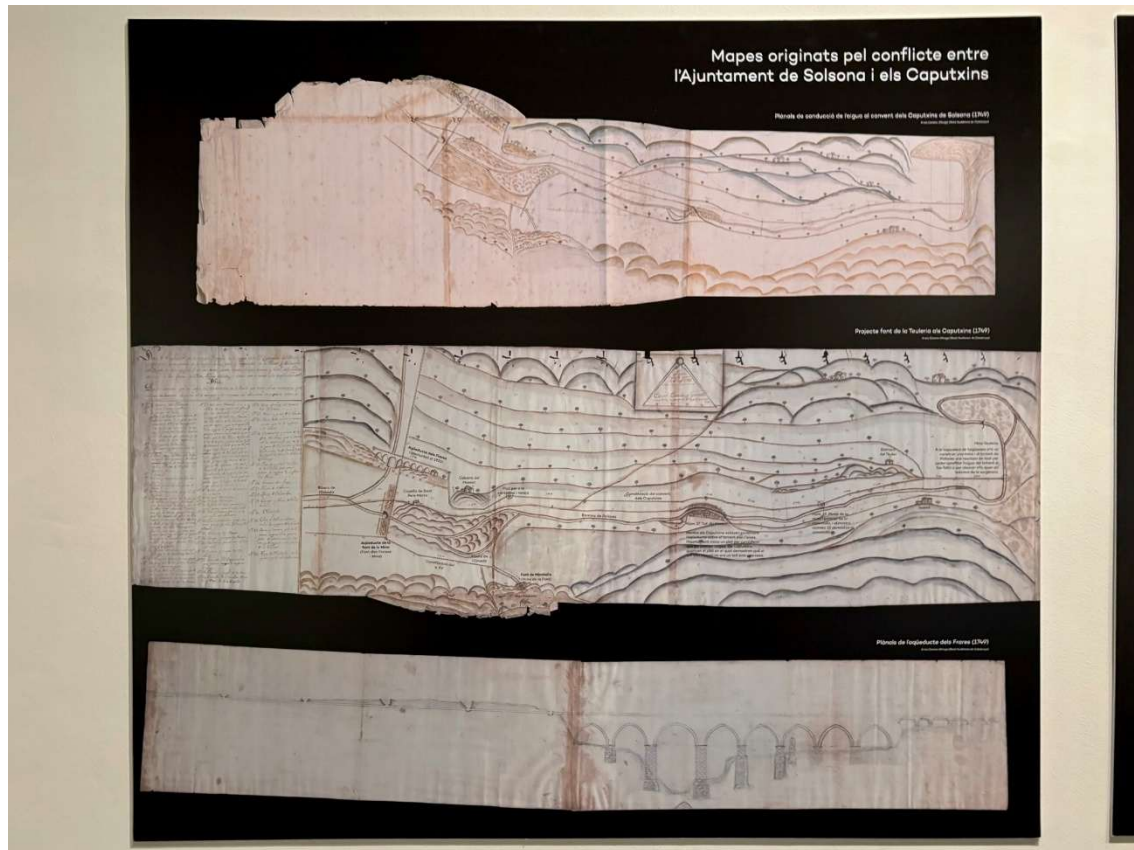
Interior de la configuración. Sistema general de
 40 x 40 cm (ambos sensores de infrarrojo
 con movimiento de trípode de 180°). *Ver: Diagrama*

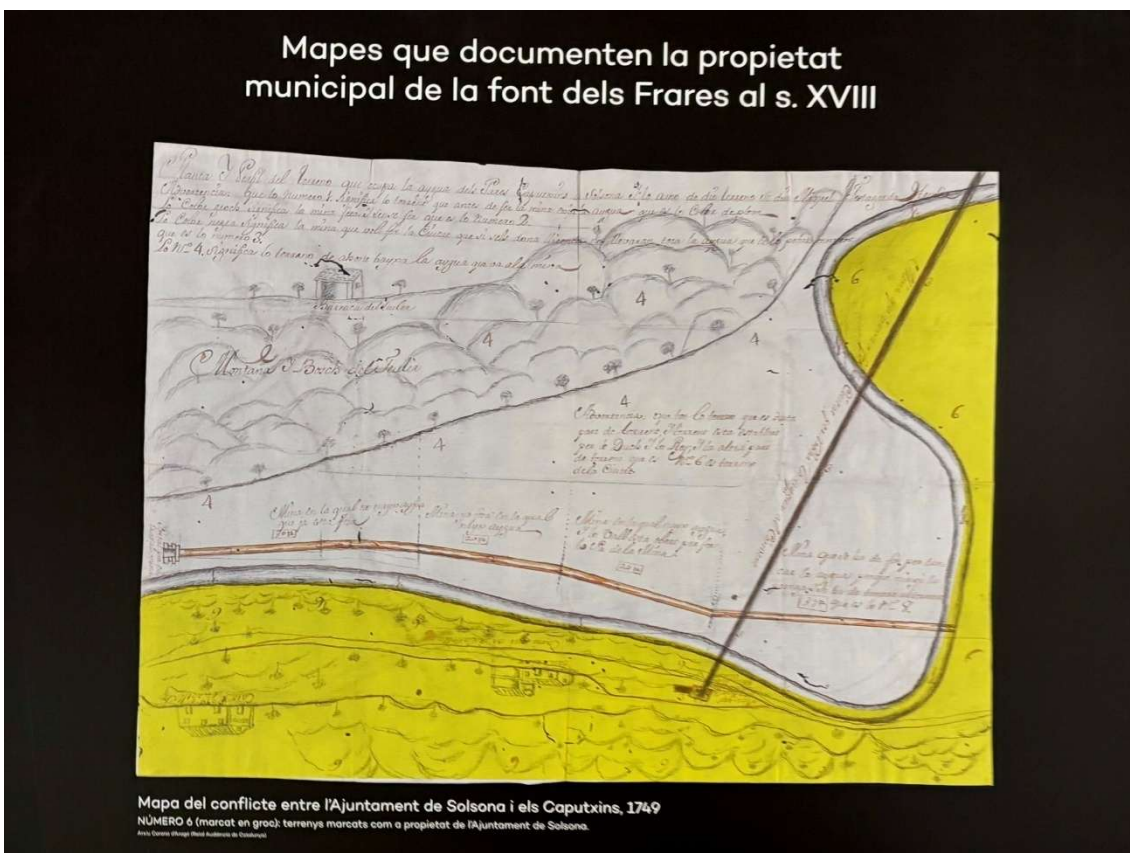
ió de les
t històric
orter
amps,
ls de

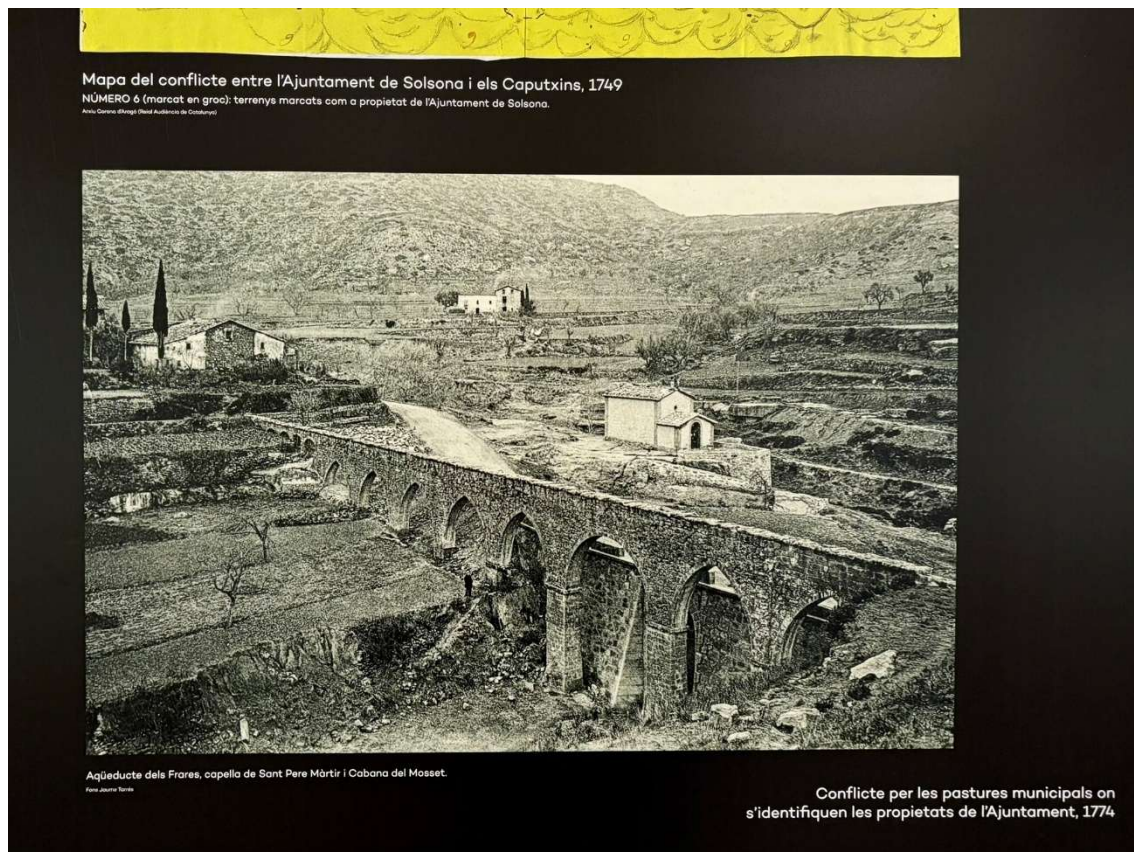
Construcció d'un aqüeducte mitjançant bastides, cindris i motlles, tal com s'estipula en el contracte del pont de l'Afrau.

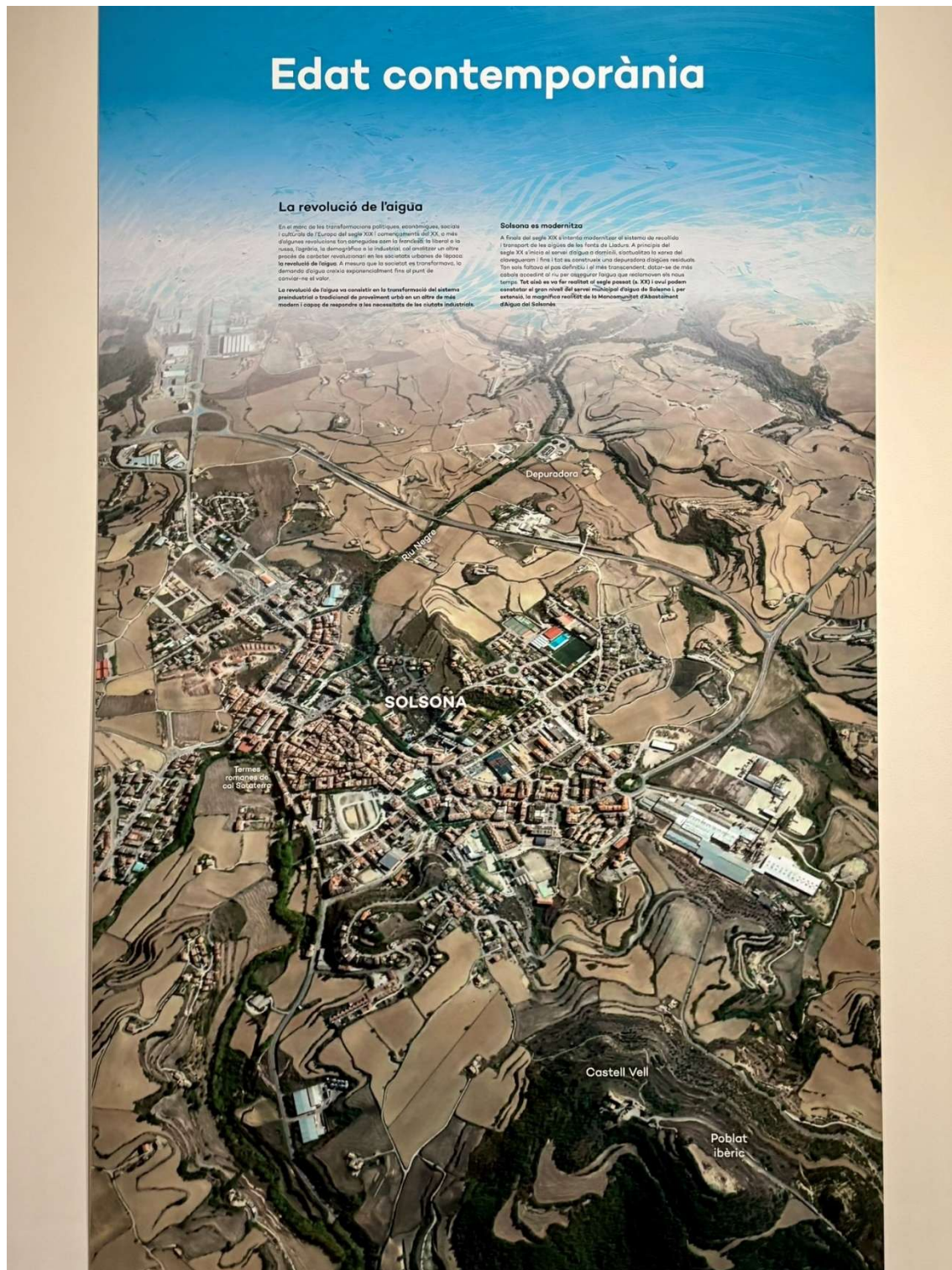

EDAT CONTEMPORÀNIA

LA REVOLUCIÓ DE L'AIGUA

En el marc de les transformacions polítiques, econòmiques, socials i culturals de l'Europa del segle XIX i començaments del XX, a més d'algunes revolucions tan conegudes com la francesa, la liberal o la russa, l'agrària, la demogràfica o la industrial, cal analitzar un altre procés de caràcter revolucionari en les societats urbanes de l'època: la revolució de l'aigua. A mesura que la societat es transformava, la demanda d'aigua creixia exponencialment fins al punt de canviar-ne el valor.

La revolució de l'aigua va consistir en la transformació del sistema preindustrial o tradicional de proveïment urbà en un altre de més modern i capaç de respondre a les necessitats de les ciutats industrials.

SOLSONA ES MODERNITZA

A finals del segle XIX s'intenta modernitzar el sistema de recollida i transport de les aigües de les fonts de Lladurs. A principis del segle XX s'inicia el servei d'aigua a domicili, s'actualitza la xarxa del clavegueram i fins i tot es construeix una depuradora d'aigües residuals. Tan sols faltava el pas definitiu i el més transcendent: dotar-se de més cabals accedint al riu per assegurar l'aigua que reclamaven els nous temps. Tot això es va fer realitat al segle passat (s. XX) i avui podem constatar el gran nivell del servei municipal d'aigua de Solsona i, per extensió, la magnífica realitat de la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès.

Edat contemporània

La revolució de l'aigua

En el marc de les transformacions polítiques, econòmiques, socials i culturals de l'Europa del segle XIX i començaments del XX, a més d'algunes revolucions tan conegudes com la francesa, la liberal o la russa, l'agrària, la demogràfica o la industrial, cal analitzar un altre procés de caràcter revolucionari en les societats urbanes de l'època: **la revolució de l'aigua**. A mesura que la societat es transformava, la demanda d'aigua creixia exponencialment fins al punt de canviar-ne el valor.

La revolució de l'aigua va consistir en la transformació del sistema preindustrial o tradicional de proveïment urbà en un altre de més modern i capaç de respondre a les necessitats de les ciutats industrials.

Solsona es modernitza

A finals del segle XIX s'intenta modernitzar el sistema de recollida i transport de les aigües de les fonts de Lladurs. A principis del segle XX s'inicia el servei d'aigua a domicili, s'actualitza la xarxa del clavegueram i fins i tot es construeix una depuradora d'aigües residuals. Tan sols faltava el pas definitiu i el més transcendent: dotar-se de més cabals accedint al riu per assegurar l'aigua que reclamaven els nous temps. **Tot això es va fer realitat al segle passat (s. XX) i avui podem constatar el gran nivell del servei municipal d'aigua de Solsona i, per extensió, la magnífica realitat de la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès.**

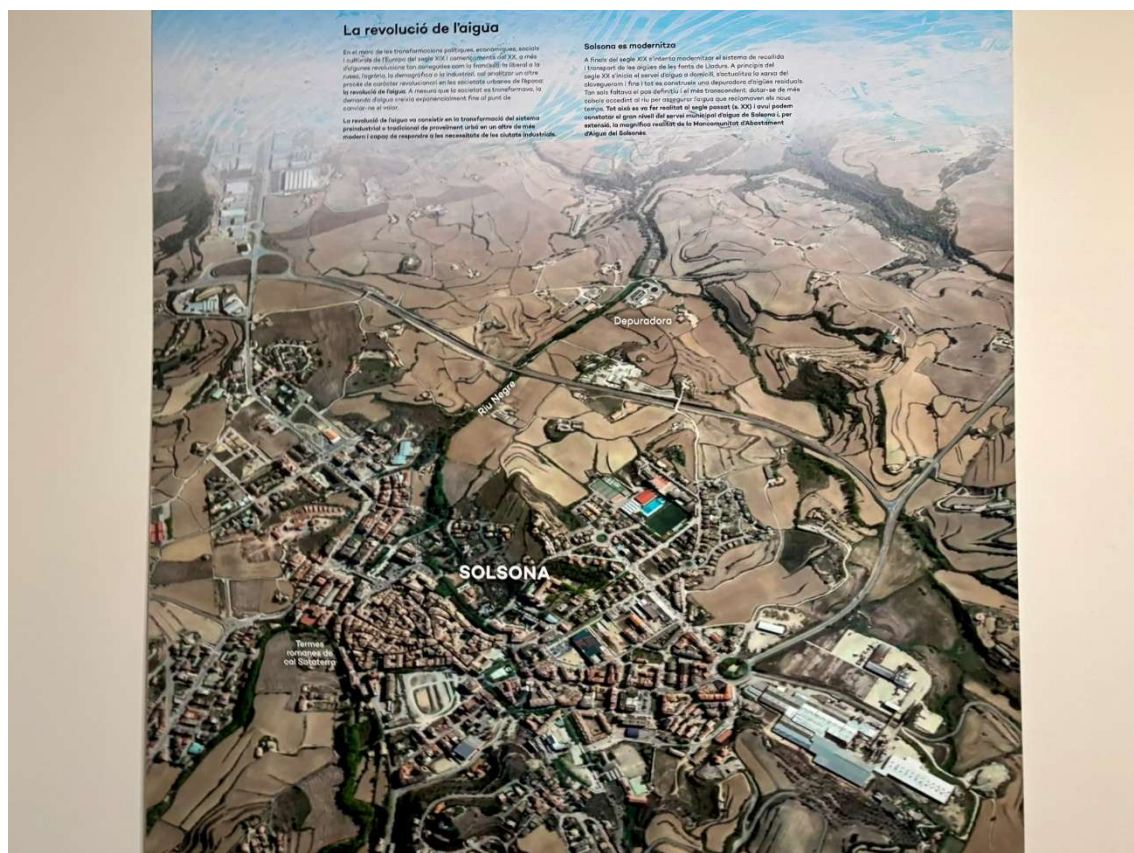
La revolució de l'aigua

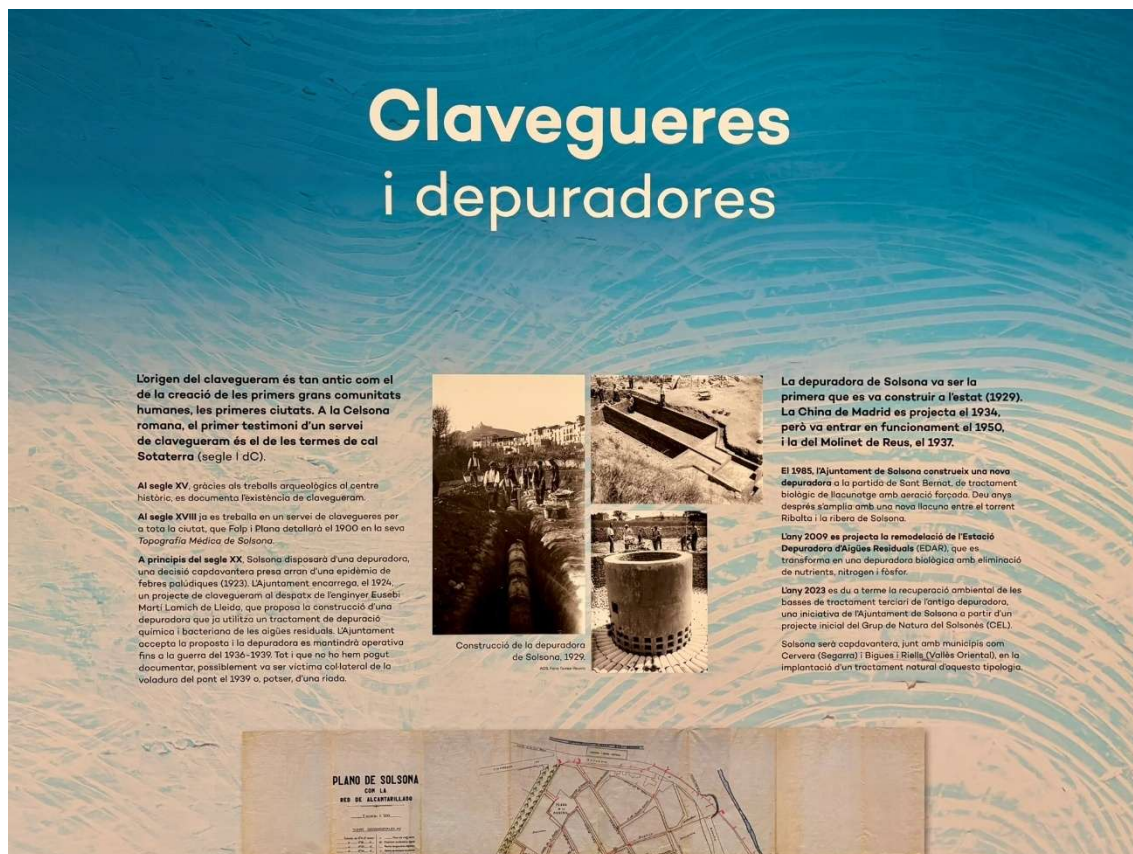
En el marc de les transformacions polítiques, econòmiques, socials i culturals de l'Europa del segle XIX i començaments del XX, a més d'algunes revolucions tan conegudes com la francesa, la liberal o la russa, l'agrària, la demogràfica o la industrial, cal analitzar un altre procés de caràcter revolucionari en les societats urbanes de l'època: **la revolució de l'aigua**. A mesura que la societat es transformava, la demanda d'aigua creixia exponencialment fins al punt de canviar-ne el valor.

La revolució de l'aigua va consistir en la transformació del sistema preindustrial o tradicional de proveïment urbà en un altre de més modern i capaç de respondre a les necessitats de les ciutats industrials.

Solsona es modernitza

A finals del segle XIX s'intenta modernitzar el sistema de recollida i transport de les aigües de les fonts de Lladurs. A principis del segle XX s'inicia el servei d'aigua a domicili, s'actualitza la xarxa del clavegueram i fins i tot es construeix una depuradora d'aigües residuals. Tan sols faltava el pas definitiu i el més transcendent: dotar-se de més cabals accedint al riu per assegurar l'aigua que reclamaven els nous temps. **Tot això es va fer realitat al segle passat (s. XX) i avui podem constatar el gran nivell del servei municipal d'aigua de Solsona i, per extensió, la magnífica realitat de la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès.**

CLAVEGUERES I DEPURADORES

L'origen del clavegueram és tan antic com el de la creació de les primers grans comunitats humanes, les primeres ciutats. A la Celsona romana, el primer testimoni d'un servei de clavegueram és el de les termes de cal Sotaterra (segle I dC).

Al segle XV, gràcies als treballs arqueològics al centre històric, es documenta l'existència de clavegueram.

Al segle XVIII ja es treballa en un servei de clavegueres per a tota la ciutat, que Falp i Plana detallarà el 1900 en la seva *Topografía Médica de Solsona*.

A principis del segle XX, Solsona disposarà d'una depuradora, una decisió capdavantera presa arran d'una epidèmia de febres palúdiques (1923). L'Ajuntament encarrega, el 1924, un projecte de clavegueram al despatx de l'enginyer Eusebi Martí Lamich de Lleida, que proposa la construcció d'una depuradora que ja utilitza un tractament de depuració química i bacteriana de les aigües residuals. L'Ajuntament accepta la proposta i la depuradora es mantindrà operativa fins a la guerra del 1936-1939. Tot i que no ho hem pogut documentar, possiblement va ser víctima col·lateral de la voladura del pont el 1939 o, potser, d'una riada.

Clavegueres i depuradores

L'origen del clavegueram és tan antic com el de la creació de les primeres grans comunitats humanes, les primeres ciutats. A la Celsona romana, el primer testimoni d'un servei de clavegueram és el de les termes de cal Sotaterra (segle I dC).

Al segle XV, gràcies als treballs arqueològics al centre històric, es documenta l'existència de clavegueram.

Al segle XVIII ja es treballa en un servei de clavegueres per a tota la ciutat, que Falp i Plana detallarà el 1900 en la seva *Topografia Mèdica de Solsona*.

A principis del segle XX, Solsona disposarà d'una depuradora, una decisió capdavantera presa arran d'una epidèmia de febres palúdiques (1923). L'Ajuntament encarrega, el 1924, un projecte de clavegueram al despatx de l'enginyer Eusebi Martí Lamich de Lleida, que proposa la construcció d'una depuradora que ja utilitza un tractament de depuració química i bacteriana de les aigües residuals. L'Ajuntament accepta la proposta i la depuradora es mantindrà operativa fins a la guerra del 1936-1939. Tot i que no ho hem pogut documentar, possiblement va ser víctima col·lateral de la voladura del pont el 1939 o, potser, d'una riada.

Construcció de la depuradora de Solsona, 1929.
ACS. Fons Torres-Rovira

La depuradora de Solsona va ser la primera que es va construir a l'estat (1929). La China de Madrid es projecta el 1934, però va entrar en funcionament el 1950, i la del Molinet de Reus, el 1937.

El 1985, l'Ajuntament de Solsona construeix una nova depuradora a la partida de Sant Bernat, de tractament biològic de llacunatge amb aeració forçada. Deu anys després s'amplia amb una nova llacuna entre el torrent Ribalta i la ribera de Solsona.

L'any 2009 es projecta la remodelació de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR), que es transforma en una depuradora biològica amb eliminació de nutrients, nitrogen i fòsfor.

L'any 2023 es du a terme la recuperació ambiental de les basses de tractament terciari de l'antiga depuradora, una iniciativa de l'Ajuntament de Solsona a partir d'un projecte inicial del Grup de Natura del Solsonès (CEL).

Solsona serà capdavantera, junt amb municipis com Cervera (Segarra) i Bigues i Riells (Vallès Oriental), en la implantació d'un tractament natural d'aquesta tipologia.

el
tats
na

s per
a seva

radadora,
de
924,
usebi
una
s
nent
rativa
gut
e la

Construcció de la depuradora de Solsona, 1929.

ACS. Fons Torres-Rovira

La depuradora de Solsona va ser la primera que es va construir a l'estat (1929). La China de Madrid es projecta el 1934, però va entrar en funcionament el 1950, i la del Molinet de Reus, el 1937.

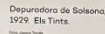
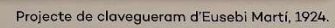
El 1985, l'Ajuntament de Solsona construeix una nova depuradora a la partida de Sant Bernat, de tractament biològic de llacunatge amb aeració forçada. Deu anys després s'amplia amb una nova llacuna entre el torrent Ribalta i la ribera de Solsona.

L'any 2009 es projecta la remodelació de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR), que es transforma en una depuradora biològica amb eliminació de nutrients, nitrogen i fòsfor.

L'any 2023 es du a terme la recuperació ambiental de les basses de tractament terciari de l'antiga depuradora, una iniciativa de l'Ajuntament de Solsona a partir d'un projecte inicial del Grup de Natura del Solsonès (CEL).

Solsona serà capdavantera, junt amb municipis com Cervera (Segarra) i Bigues i Riells (Vallès Oriental), en la implantació d'un tractament natural d'aquesta tipologia.

La depuradora de Solsona va ser la primera que es va construir a l'estat (1929). La China de Madrid és projecta el 1934, però va entrar en funcionament el 1950, i la del Molinet de Reus, el 1937.

El 1985, l'Ajuntament de Solsona construeix una nova depuradora a la partida de Sant Bernat, de tractament biològic de llacunatge amb aeració forçada. Deu anys després s'amplia amb una nova llacuna entre el torrent Ribalta i la ribera de Solsona.

L'any 2009 es projecta la remodelació de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR), que es transforma en una depuradora biològica amb eliminació de nutrients, nitrogen i fòsfor.

L'any 2023 es du a terme la recuperació ambiental de les basses de tractament terciari de l'antiga depuradora, una iniciativa de l'Ajuntament de Solsona a partir d'un projecte inicial del Grup de Natura del Solsonès (CEL).

Solsona serà capdavantera, junt amb municipis com Cervera (Segarra) i Bigues i Riells (Vallès Oriental), en la implantació d'un tractament natural d'aquesta tipologia.

Al segle XIX, Solsona pateix les conseqüències dels greus conflictes de la Guerra del Francès i les Guerres Carlines, que paralitzen les inversions.

No serà fins a finals d'aquest segle (1896) que l'Ajuntament aprovarà la renovació de les canonades i el sistema de tubs de pressió de ferro, a càrrec de Pere Brichs i Vila; no s'executarà una proposta que ho intenta millorar fins al 1910, sota la direcció de l'enginyer i després alcalde Josep Moles i Milà. S'abandona aleshores la canalització històrica de pedra i calç.

- 1925, l'Ajuntament crea el servei d'aigua a domicili. El servei té molts problemes d'eficiència i d'aprofitament de l'aigua de les fonts.
- 1927, s'aprova un projecte de l'enginyer l'aidatós Eusebi Martí Larnich per aprofitar millor les aigües de Lladurs. Es durà a terme en plena República (setembre 1935).
- L'aigua serà un problema seriós a partir dels anys cinquanta, en ple creixement demogràfic. En deu anys, Solerxa passa de 4.058 habitants (1950) a 4.936 (1960).

La necessitat d'afegir nous cobals d'aigua es resoldrà amb la captació a les fonts de Canadell. Curiosament, també es demanen els serveis d'un frare saurí, fra Antoni Parareda, per assegurar-se que l'opció de Canadell és la millor. L'opció de la font Freda de Riort es desestima per insuficient.

El 1949, l'Ajuntament de Solsona ha encarregat a l'enginyer Joan Reguant Montiel.

El 1954 s'arriba a un acord amb els veïns de Canòlica a canvi de la cessió de 33.000 l/horari.

El 1956, l'alcalde Josep Serra Forn presenta el projecte i s'aprova el 1957. «El mal prové de que el manantial de les fonts de Lladurs es a totes lluces insuficient».

El 1968 s'inicià la primera fase de les obres, amb un cabal d'aigua de 854.000 l/s.

Aquest any també s'inaugura l'edifici de les Escoles Nacionals (Setelala), l'hospital-pavelló Guitart-Bescher, la fàbrica Transformados da la Madera, S.A. (Trademal).

loficio de turismo, loficio d'Extensió Agraria i les
sides del Servicio Nacional de Cereales. El 1969, essent
alcalde, fou elegit Senyor Mayor, i fou el primer alcalde de la

L'aigua de Canadà era insuficient davant l'augment d'habitants i del censur domèstic i industrial. De 5.246 habitants el 1970 es passa a 6.010 el 1975. El 1973, l'Ajuntament acordà el projecte de captació de Fontes Colidies (Lledors).

El 1979, amb la restauració democràtica, el Servei Municipal d'Aigües de l'Ajuntament de Bolsons repren-

una solució definitiva per a la creixent demanda d'aigua, anar-la a buscar al Cardener. La redacció del projecte s'encarrega al despatx d'arquitectes d'Alexandre Fàbregas.

Jalmar i les obres a la constructora Roman Riu. Les obres acaben el 1981.

SOLSONA, SOLUCIONS A LA MANCA D'AIGUA

Al segle XIX, Solsona pateix les conseqüències dels greus conflictes de la Guerra del Francès i les Guerres Carlines, que paralitzen les inversions. No serà fins a finals d'aquest segle (1896) que l'Ajuntament aprovarà la renovació de les canonades i el sistema de tubs de pressió de ferro, a càrrec de Pere Brichs i Vila; no s'executarà una proposta que ho intenta millorar fins al 1910, sota la direcció de l'enginyer i després alcalde Josep Moles i Milà. S'abandona aleshores la canalització històrica de pedra i calç.

-1925, l'Ajuntament crea el servei d'aigua a domicili. El servei té molts problemes d'eficiència i d'aprofitament de l'aigua de les fonts.

-1927, s'aprova un projecte de l'enginyer lleidatà Eusebi Martí Lamich per aprofitar millor les aigües de Lladurs. Es durà a terme en plena República (setembre 1935).

-L'aigua serà un problema seriós a partir dels anys cinquanta, en ple creixement demogràfic. En deu anys, Solsona passa de 4.058 habitants (1950) a 4.956 (1.960).

FONTS DE CANALDA (1957-1973)

La necessitat d'afegir nous cabals d'aigua es resoldrà amb la captació a les fonts de Canalda. Curiosament, també es demanen els serveis d'un frare saurí, fra Antoni Parareda, per assegurar-se que l'opció de Canalda és la millor. L'opció de la font Freda de Riart es desestima per insuficient.

El 1949, l'Ajuntament de Solsona ho encarrega a l'enginyer Joan Reguart Montreal. El 1954 s'arriba a un acord amb els veïns de Canalda a canvi de la cessió de 35.000 l/any.

El 1956, l'alcalde Josep Serra Forn presenta el projecte i s'aprova el 1957. *«El mal proviene de que el manantial de las fuentes de Lladurs es a todas luces insuficiente»*.

El 1968 s'inaugura la primera fase de les obres, amb un cabal d'aigua de 864.000 l/dia.

Aquest any també s'inaugura l'edifici de les Escuelas Nacionales (Setelsis), l'hospital-pavelló Guitart-Beecher, la fàbrica Transformados de la Madera, S.A. (Tradema), l'oficina de turisme, l'oficina d'Extensión Agraria i les sitges del Servicio Nacional de Cereales. El 1969, essent alcalde Jaume Serra Jounou, s'iniciaren els tràmits de la segona fase.

FONTS CALDES I CARDENER (1973-1981)

L'aigua de Canalda era insuficient davant l'augment d'habitants i del consum domèstic i industrial. De 5.346 habitants el 1970 es passa a 6.010 el 1975. El 1973, l'Ajuntament acorda el projecte de captació de Fonts Caldes (Lladurs).

El 1979, amb la restauració democràtica, el Servei Municipal d'Aigua de l'Ajuntament de Solsona aprova una solució definitiva per a la creixent demanda d'aigua: anar-la a buscar al Cardener. La redacció del projecte s'encarrega al despatx d'enginyeria d'Alexandre Freixes Jalmar i les obres a la constructora Ramon Riu. Les obres acaben el 1981.

Al segle XIX, Solsona pateix les conseqüències dels greus conflictes de la Guerra del Francès i les Guerres Carlines, que paralitzen les inversions.

No serà fins a finals d'aquest segle (1896) que l'Ajuntament aprovarà la renovació de les canonades i el sistema de tubs de pressió de ferro, a càrrec de Pere Brichs i Vila; no s'executarà una proposta que ho intenta millorar fins al 1910, sota la direcció de l'enginyer i després alcalde Josep Moles i Milà. S'abandona aleshores la canalització històrica de pedra i calç.

- 1925, l'Ajuntament crea el servei d'aigua a domicili. El servei té molts problemes d'eficiència i d'aprofitament de l'aigua de les fonts.
- 1927, s'aprova un projecte de l'enginyer lleidatà Eusebi Martí Lamich per aprofitar millor les aigües de Lladurs. Es durà a terme en plena República (setembre 1935).
- L'aigua serà un problema seriós a partir dels anys cinquanta, en ple creixement demogràfic. En deu anys, Solsona passa de 4.058 habitants (1950) a 4.956 (1960).

Fonts de Canalda (1957-1973)

La necessitat d'afegir nous cabals d'aigua es resolrà amb la captació a les fonts de Canalda. Curiosament, també es demanen els serveis d'un frare saurí, fra Antoni Parareda, per assegurar-se que l'opció de Canalda és la millor. L'opció de la font Freda de Riart es desestima per insuficient.

El 1949, l'Ajuntament de Solsona ho encarrega a l'enginyer Joan Reguart Montreal.

El 1954 s'arriba a un acord amb els veïns de Canalda a canvi de la cessió de 35.000 l/anys.

El 1956, l'alcalde Josep Serra Forn presenta el projecte i s'aprova el 1957. «El mal proviene de que el manantial de las fuentes de Lladurs es a todas luces insuficiente».

El 1968 s'inaugura la primera fase de les obres, amb un cabal d'aigua de 866.000 l/dia.

Aquest any també s'inaugura l'edifici de les Escuelas Nacionales (Setelets), l'hospital-pavelló Guitart-Beecher, la fàbrica Transformados de la Madera, S.A. (Tradema).

l'oficina de turisme, l'oficina d'Extensió Agrària i les sitges del Servicio Nacional de Cereales. El 1969, essent alcalde Jaume Serra Jounou, s'iniciaren els tràmits de la segona fase.

Fonts Caldes i Cardener (1973-1981)

L'aigua de Canalda era insuficient davant l'augment d'habitants i del consum domèstic i industrial. De 5.346 habitants el 1970 es passa a 6.010 el 1975. El 1973, l'Ajuntament acorda el projecte de captació de Fonts Caldes (Lladurs).

El 1979, amb la restauració democràtica, el Servei Municipal d'Aigua de l'Ajuntament de Solsona aprova una solució definitiva per a la creixent demanda d'aigua: anar-la a buscar al Cardener. La redacció del projecte s'encarrega al despatx d'enginyeria d'Alexandre Freixes Jalmir i les obres a la constructora Ramon Riu. Les obres acaben el 1981.

Planta geogràfica

Novembre de 2023

Servei municipal d'aigües de Solsona

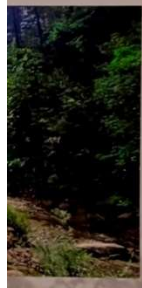

Font de Canalda

Font de Caldes

Servei municipal d'aigües de Solsona

La democràcia, marc idoni per afrontar reptes col·lectius

Durant tot el 1979, els nou ajuntaments de la comarca van estudiar la possibilitat de mancomunar esforços per cobrir les necessitats d'abastament d'aigua de totes les masies.

Durant tot el 1979, els nou ajuntaments de la comarca van estudiar la possibilitat de mancomunar esforços per cobrir les necessitats d'abastament d'aigua de totes les masies.

- [illegible]

En el llarg camí de milers d'anys d'història, l'acció a l'origen i la seva gestió ha estat un objectiu obstinadament treballat, del qual n'hem pogut mostrar altres singulars.

Totes elles partien de la importància que s'ha donat sempre a poder tenir organització. L'origen és veïa i podem afirmar amb contundència que el llibre magra de la Mancomunitat ha estat i és essencial per seguir fent de Solsones un model de poblament sostenible i exemplar

MANCOMUNITAT, LA MAGNA OBRA

LA DEMOCRÀCIA, MARC IDONI PER AFRONTAR REPTES COL·LECTIUS

Els canvis culturals del s. XX derivats de la revolució industrial i tecnològica, el creixement de la població i l'increment del consum domèstic, industrial i agrícola disparen el consum d'aigua. Si fins ara la prioritat de l'aigua de boca era a partir de les fonts, ara els rius prenen el protagonisme.

Durant tot el 1979, els nous ajuntaments de la comarca van estudiar la possibilitat de mancomunar esforços per cobrir les necessitats d'abastament d'aigua de totes les masies.

UNA PINZELLADA D'HISTÒRIA

1980 Gener. Comissió per crear els estatuts de la futura Mancomunitat. En formen part els ajuntaments de Solsona (Francesc X. Ballabriga), Olius (Antoni Casas), Riner (Josep Cinca), Llobera (Marcel Codina), Clariana de Cardener (Ignasi Torres) i Pinós (Josep Bertran). Frederic Lloveras en seria el secretari i Àlex Freixes el tècnic assessor.

1982 Febrer. Sessió constituent de la Mancomunitat. És elegit i nomenat president Francesc X. Ballabriga Cases.

1982 Octubre. Inici de les obres de la xarxa principal.

1983 Al maig, l'aigua provinent dels dipòsits de Rotgers arriba al dipòsit de cal Rajolí (Olius) i al juny arriba al dipòsit del Boix (Llobera) i així successivament.

1983 Novembre. El president de la Generalitat de Catalunya inaugura la xarxa principal.

1984 Novembre. Ingress dels municipis de Castellar de la Ribera i Pinell. Adhesió de dos municipis del vessant del riu Segre, Pinell i Castellar de la Ribera, que obtindran l'aigua de Riulacó (Odèn).

1986 El Pla Comarcal de Muntanya del Solsonès inventaria 722 masies, de les quals 298 no tenien connexió a la xarxa de la Mancomunitat.

1989 Incorporació de Lladurs, que també obtindrà l'aigua de Riulacó (Odèn).

1994 Novembre. S'hi incorpora la zona urbana del Pi de Sant Just, d'Olius.

2003 Adhesió del municipi de la Molsosa.

2015 Adhesió del municipi de Biosca.

2020 Nou local al C/ Nou, 20 de Solsona.

la magna obra

La democràcia, marc idoni per afrontar reptes col·lectius

El canvi cultural del s. XX derivat de la revolució industrial i tecnològica, el creixement de la població i l'increment del consum domèstic, industrial i agrícola disparen el consum d'aigua. Si fins ara la prioritat de l'aigua de boca era a partir de les fonts, ara els rius prenen el protagonisme.

Durant tot el 1979 els nous ajuntaments de la comarca van estudiar la possibilitat de mancomunar esforços per cobrir les necessitats d'abastament d'aigua de totes les masies.

Cabdal any 2024

Municipi	Cabdal (m³/any)
Ribera	2.400.000
Castell de la Ribera	2.300.000
Pinel	2.200.000
Castell de la Ribera	2.100.000
Pinel	2.000.000
Castell de la Ribera	1.900.000
Pinel	1.800.000
Castell de la Ribera	1.700.000
Pinel	1.600.000
Castell de la Ribera	1.500.000
Pinel	1.400.000
Castell de la Ribera	1.300.000
Pinel	1.200.000
Castell de la Ribera	1.100.000
Pinel	1.000.000
Castell de la Ribera	900.000
Pinel	800.000
Castell de la Ribera	700.000
Pinel	600.000
Castell de la Ribera	500.000
Pinel	400.000
Castell de la Ribera	300.000
Pinel	200.000
Castell de la Ribera	100.000
Pinel	0

Quilòmetres xarxa

Municipi	Quilòmetres
Ribera	240
Castell de la Ribera	230
Pinel	220
Castell de la Ribera	210
Pinel	200
Castell de la Ribera	190
Pinel	180
Castell de la Ribera	170
Pinel	160
Castell de la Ribera	150
Pinel	140
Castell de la Ribera	130
Pinel	120
Castell de la Ribera	110
Pinel	100
Castell de la Ribera	90
Pinel	80
Castell de la Ribera	70
Pinel	60
Castell de la Ribera	50
Pinel	40
Castell de la Ribera	30
Pinel	20
Castell de la Ribera	10
Pinel	0

Abonats a la xarxa

Municipi	Abonats
Ribera	240
Castell de la Ribera	230
Pinel	220
Castell de la Ribera	210
Pinel	200
Castell de la Ribera	190
Pinel	180
Castell de la Ribera	170
Pinel	160
Castell de la Ribera	150
Pinel	140
Castell de la Ribera	130
Pinel	120
Castell de la Ribera	110
Pinel	100
Castell de la Ribera	90
Pinel	80
Castell de la Ribera	70
Pinel	60
Castell de la Ribera	50
Pinel	40
Castell de la Ribera	30
Pinel	20
Castell de la Ribera	10
Pinel	0

Una pinzellada d'història

- 1980 Gener. Comissió per crear els estatuts de la futura Mancomunitat. En formen part els ajuntaments de Solsona (Francesc X. Ballabriga), Olius (Antoni Casas), Ribera (Josep Cinco), Llobera (Marcel Codina), Clariana de Cardener (Ignasi Torres) i Pinel (Josep Bertran). Frederic Lloveras en serà el secretari i Àlex Freixas el tècnic assessor.
- 1982 Febrer. Sessió constituent de la Mancomunitat. És elegit i nomenat president Francesc X. Ballabriga Cases.
- 1982 Octubre. Inici de les obres de la xarxa principal.
- 1983 Al maig, l'aigua provinent dels dipòsits de Rotgers arriba al dipòsit de cal Rajol (Olius) i al juny arriba al dipòsit del Boix (Llobera) i així successivament.
- 1983 Novembre. El president de la Generalitat de Catalunya inaugura la xarxa principal.
- 1984 Novembre. Ingress dels municipis de Castell de la Ribera i Pinel. Adhesió de dos municipis del vessant del riu Segre. Pinel i Castell de la Ribera, que obtindran l'aigua de Riudac (Odèn).
- 1986 El Pla Comarcal de Muntanya del Solsonès inventaria 722 masies, de les quals 298 no tenien connexió a la xarxa de la Mancomunitat.
- 1989 Incorporació de Lladurs, que també obtindrà l'aigua de Riudac (Odèn).
- 1994 Novembre. S'hi incorpora la zona urbana del Pi de Sant Just, d'Olius.
- 2003 Adhesió del municipi de la Molesoa.
- 2015 Adhesió del municipi de Biosca.
- 2020 Nou local al C/ Nou, 20 de Solsona.

Lobra de la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès, el colofó de l'arquitectura dels camins de l'aigua

En el llarg camí de milers d'anys d'història, l'accés a l'aigua i la seva gestió ha estat un objectiu obedièntment treballat, del qual n'hem pogut mostrar obres singulars.

Totes elles parlen de la importància que s'ha donat sempre a poder tenir aigua. L'aigua és vida i podem afirmar amb contundència que l'obra magna de la Mancomunitat ha estat i és essencial per seguir fent del Solsonès un model de poblament sostenible i exemplar.

l'agricultura disparen el consum d'aigua, si fins ara la prioritat de l'aigua de boca era a partir de les fonts, ara els rius prenen el protagonisme.

Durant tot el 1979, els nous ajuntaments de la comarca van estudiar la possibilitat de mancomunar esforços per cobrir les necessitats d'abastament d'aigua de totes les masies.

Riudac 523.565 m³/any

Cardener 306.875 m³/any

Apertat ATL 44.680 m³/any

Apertat Solsona 36.952 m³/any

2007 426

2008 737

2009 752

2010 761

2011 771

2012 781

2013 791

2014 801

2015 811

2016 821

2017 831

2018 841

2019 851

2020 861

2021 871

2022 881

2023 891

2024 901

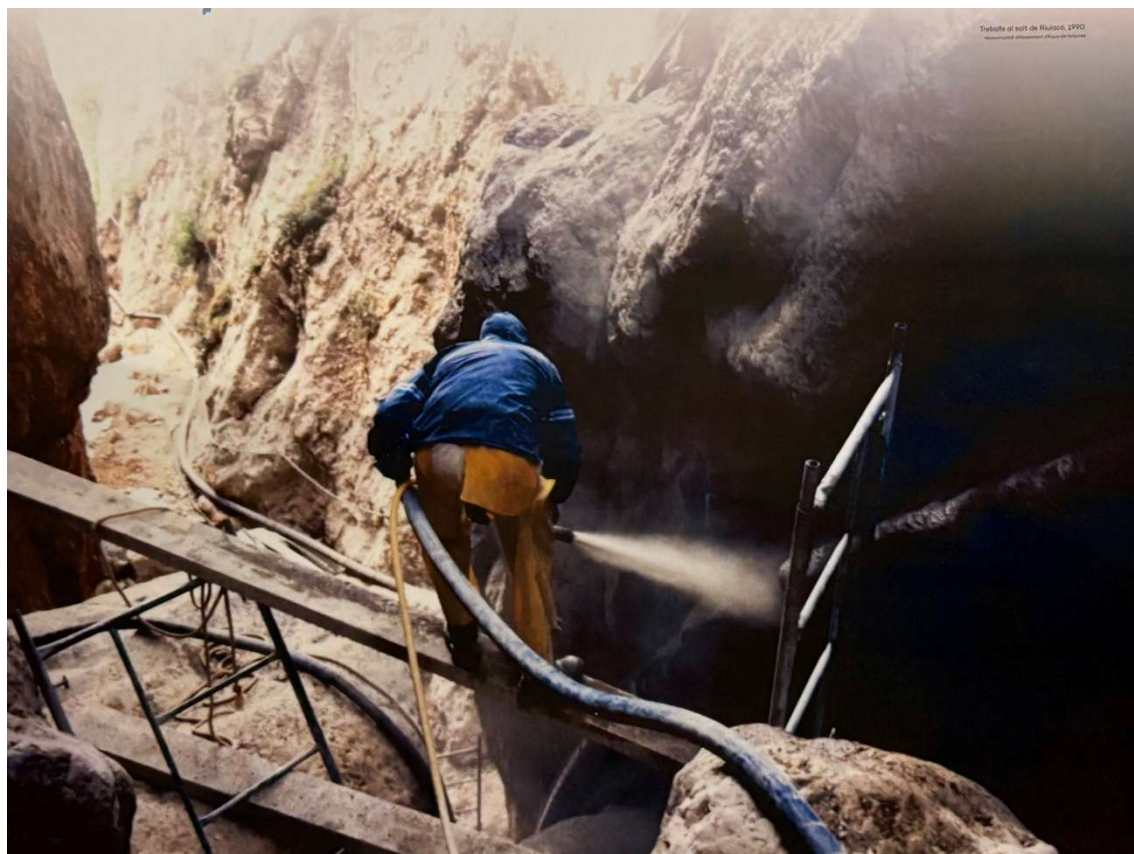
Una pinzellada d'història

- 1980 Gener. Comissió per crear els estatuts de la futura Mancomunitat. En formen part els ajuntaments de Solsona (Francesc X. Ballabriga), Olius (Antoni Casas), Ribera (Josep Cinco), Llobera (Marcel Codina), Clariana de Cardener (Ignasi Torres) i Pinel (Josep Bertran). Frederic Lloveras en serà el secretari i Àlex Freixas el tècnic assessor.
- 1982 Febrer. Sessió constituent de la Mancomunitat. És elegit i nomenat president Francesc X. Ballabriga Cases.
- 1982 Octubre. Inici de les obres de la xarxa principal.
- 1983 Al maig, l'aigua provinent dels dipòsits de Rotgers arriba al dipòsit de cal Rajol (Olius) i al juny arriba al dipòsit del Boix (Llobera) i així successivament.
- 1983 Novembre. El president de la Generalitat de Catalunya inaugura la xarxa principal.
- 1984 Novembre. Ingress dels municipis de Castell de la Ribera i Pinel. Adhesió de dos municipis del vessant del riu Segre. Pinel i Castell de la Ribera, que obtindran l'aigua de Riudac (Odèn).
- 1986 El Pla Comarcal de Muntanya del Solsonès inventaria 722 masies, de les quals 298 no tenien connexió a la xarxa de la Mancomunitat.
- 1989 Incorporació de Lladurs, que també obtindrà l'aigua de Riudac (Odèn).
- 1994 Novembre. S'hi incorpora la zona urbana del Pi de Sant Just, d'Olius.
- 2003 Adhesió del municipi de la Molesoa.
- 2015 Adhesió del municipi de Biosca.
- 2020 Nou local al C/ Nou, 20 de Solsona.

Lobra de la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès, el colofó de l'arquitectura dels camins de l'aigua

En el llarg camí de milers d'anys d'història, l'accés a l'aigua i la seva gestió ha estat un objectiu obedièntment treballat, del qual n'hem pogut mostrar obres singulars.

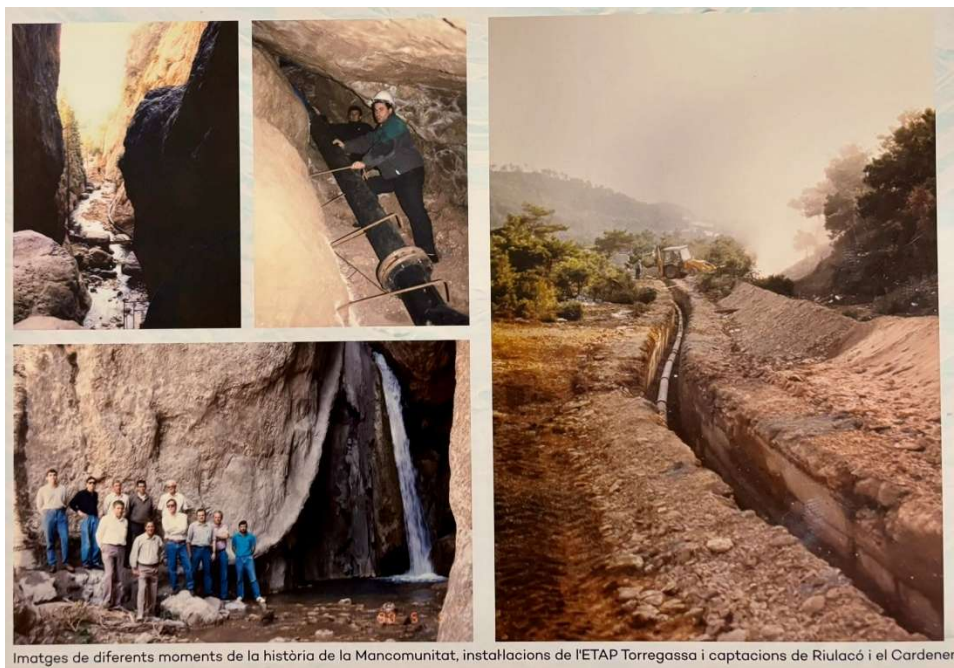
Totes elles parlen de la importància que s'ha donat sempre a poder tenir aigua. L'aigua és vida i podem afirmar amb contundència que l'obra magna de la Mancomunitat ha estat i és essencial per seguir fent del Solsonès un model de poblament sostenible i exemplar.

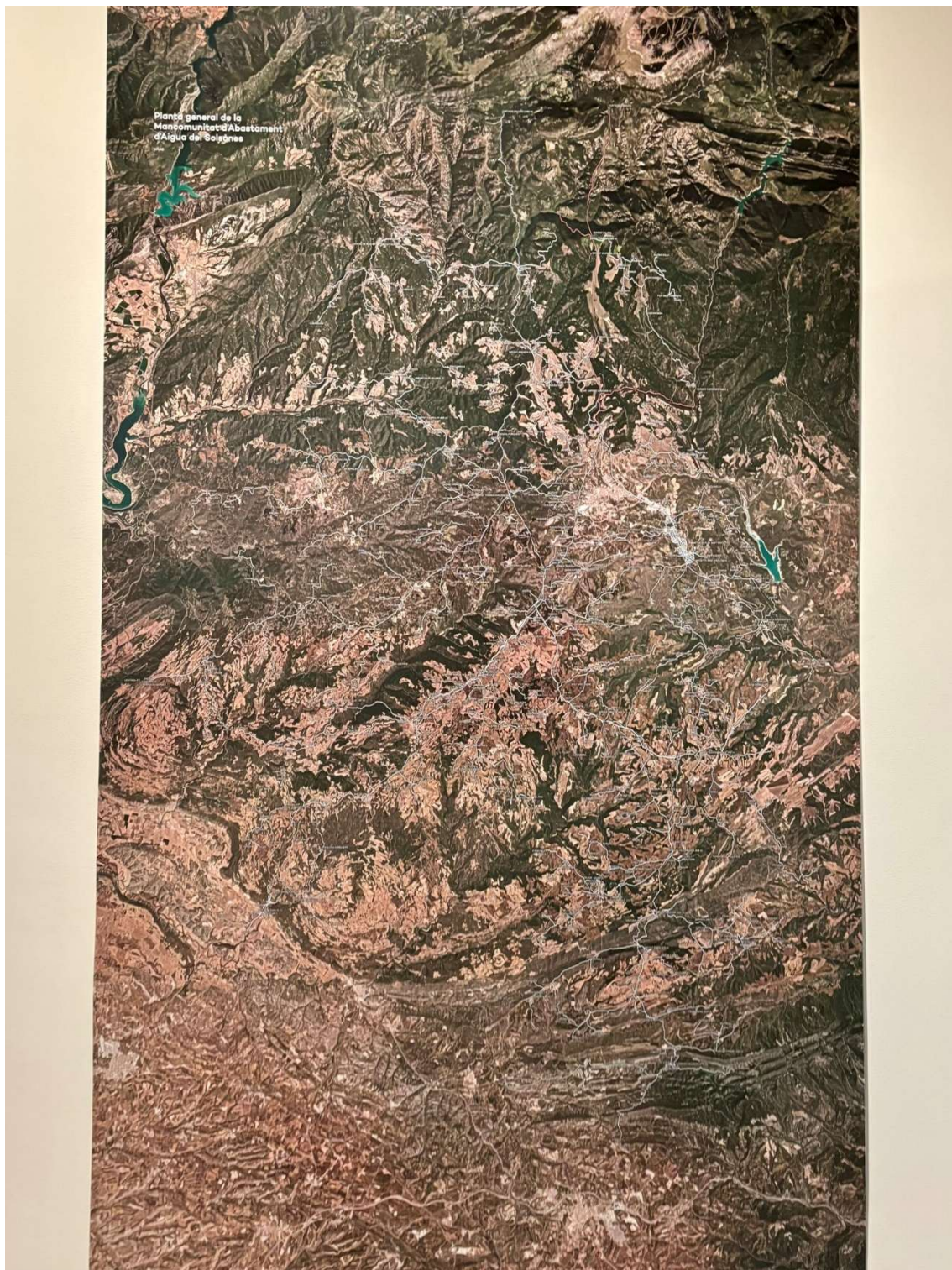

L'OBRA DE LA MANCOMUNITAT D'ABASTAMENT D'AIGUA DEL SOLSONÈS, EL COLOFÓ DE L'ARQUITECTURA DELS CAMINS DE L'AIGUA

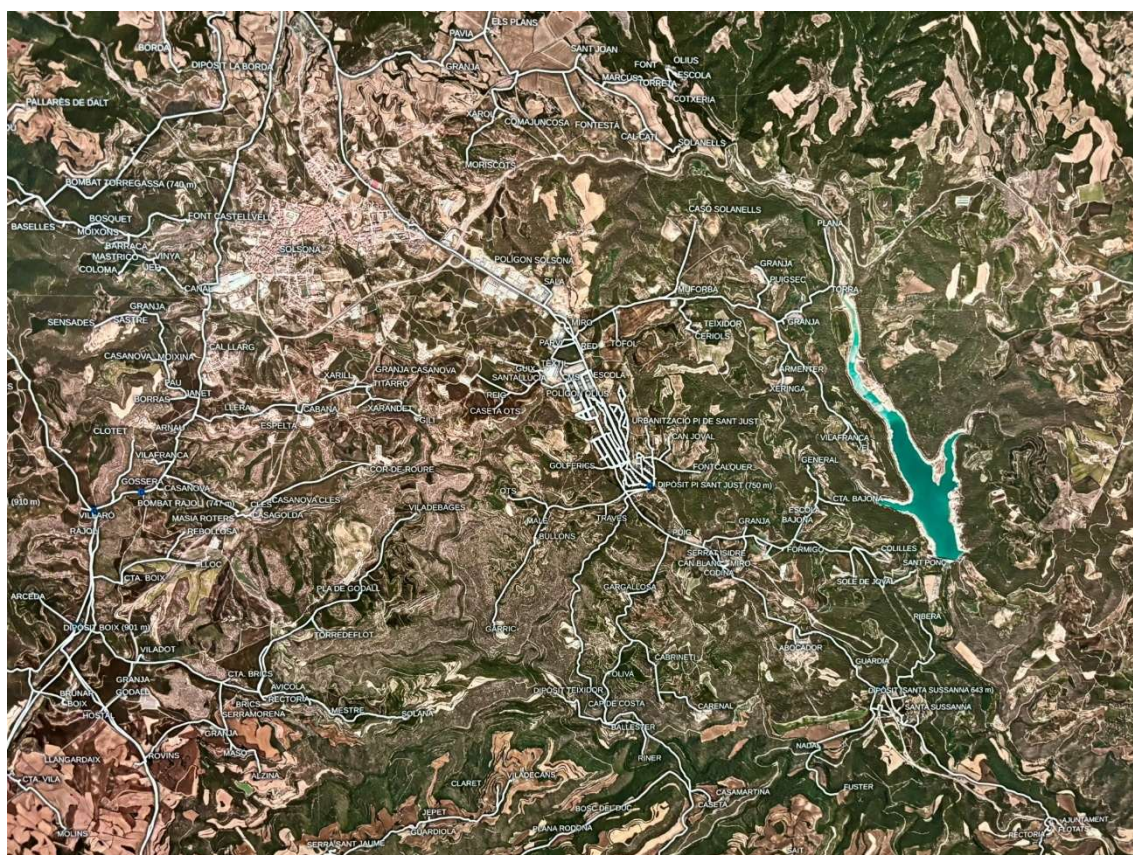
En el llarg camí de milers d'anys d'història, l'accés a l'aigua i la seva gestió ha estat un objectiu obstinadament treballat, del qual n'hem pogut mostrar obres singulars.

Totes elles parlen de la importància que s'ha donat sempre a poder tenir aigua. L'aigua és vida i podem afirmar amb contundència que l'obra magna de la Mancomunitat ha estat i és essencial per seguir fent del Solsonès un model de poblament sostenible i exemplar.

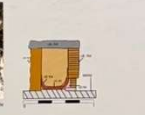
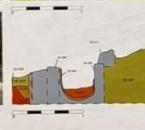
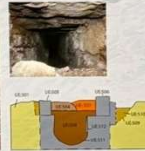

Excavacions arqueològiques Fonts de Lladurs i de la Teuleria

En el marc del projecte Aiguafina, el 2022 es van fer excavacions amb l'objectiu d'estudiar i conèixer l'estat de les restes de les grans obres hidràuliques del segle XVIII.

Canalització de la font de la Teuleria (font dels Freres) als Caputxins

S'han estudiat les conques del vessant sud del torrent de l'Alfau en la seva confluència amb la vinya de col Mossat de Boix. L'aigua venia de la font de la Teuleria. A partir de la porta de la Mina segueix una canonada de la qual se n'ha pogut estudiar la canalització: calia a base de fàbrica rectangular, desbordada. Bona i forta, que aïllava una canal de traveses fregides amb morter de calç, possiblement revestides amb morter hidràulic per a la impermeabilització de l'estructura. La secció preveia per conduir l'aigua fins al convent, en comparació amb la de les fonts de Lladurs, es modesta i segurament responia a la capacitat econòmica dels Caputxins.

Canalització de les fonts de Lladurs a les fonts de Solsona

Es van fer dues colles al pont de l'Alfau. (Sector P1 P2). El sector del pont de l'Alfau (P1 P2A) mostra una qualitat dels materials i un treball molt bonic. La canalització es fa de pedra treballada en forma de U amb dos murs laterals que aïllen la canal una centímetre, on reposa la fàbrica que fa de tapa. Les diferents parts estan revestides amb argamassa de calç de bona qualitat per proporcionar una millor impermeabilització.

Conclusions

El seu objectiu principal era posar en valor les restes arqueològiques a partir de la seva excavació i estudi i també millorar el coneixement del recorregut i dels materials utilitzats en la seva construcció.

Podem dir que la canal presenta tres tipologies constructives al llarg del recorregut, que passen de la més complexa, situada a prop del pont de l'Alfau (Sector P1 P2A) a la més senzilla a penúltim, corresponent a la zona enfortida (Sector P2).

La del sector P2 semblaria que és el sistema constructiu més generalitzat.

EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES: FONTS DE LLADURS I DE LA TEULERIA

En el marc del projecte Aiguafina, el 2022 es van fer excavacions amb l'objectiu d'estudiar i conèixer l'estat de les restes de les grans obres hidràuliques del segle XVIII.

CANALITZACIÓ DE LA FONT DE LA TEULERIA (FONT DELS FRARES) ALS CAPUTXINS

S'han estudiat les canonades del vessant sud del torrent de Pallarès en la seva confluència amb la vinya de cal Mosset de Baix. L'aigua venia de la font de la Teuleria. A partir de la porta de la Mina seguia una canonada de la qual se n'ha pogut estudiar la composició: caixa a base de blocs rectangulars desbastats, lloses i llosetes, que allotja una canal de teules lligades amb morter de calç, possiblement revestides amb morter hidràulic per a la permeabilitat de l'estructura. La solució presa per conduir l'aigua fins al convent, en comparació amb la de les fonts de Lladurs, és modesta i segurament responia a la capacitat econòmica dels Caputxins.

CANALITZACIÓ DE LES FONTS DE LLADURS A LES FONTS DE SOLSONA

Es van fer dues cales al pont de l'Afrau (Sectors P i P2). El sector del pont de l'Afrau (P i P1A) mostra una qualitat dels materials i un treball molt bons. La canalització és de pedra treballada en forma de U amb dos murs laterals que alcen la canal uns centímetres, on reposa la llosa que fa de tapa. Les diferents parts estan revestides amb argamassa de calç de bona qualitat per proporcionar una millor impermeabilització.

CONCLUSIONS

Els objectius principals eren posar en valor les restes arqueològiques a partir de la seva excavació i estudi i també millorar el coneixement del recorregut i dels materials utilitzats en la seva construcció.

Podem dir que la canal presenta tres tipologies constructives al llarg del recorregut, que passen de la més complexa, situada a prop del pont de l'Afrau (Sector P i P1A) a la més senzilla o perible, corresponent a la zona esllavissada (Sector P3).

La del sector P2 semblaria que és el sistema constructiu més generalitzat.

Excavacions arqueològiques Fonts de Lladurs i de la Teuleria

En el marc del projecte Aiguafina, el 2022 es van fer excavacions amb l'objectiu d'estudiar i conèixer l'estat de les restes de les grans obres hidràuliques del segle XVIII.

Canalització de la font de la Teuleria (font dels Frares) als Caputxins

S'han estudiat les canonades del vessant sud del torrent de Pallarès en la seva confluència amb la vinya de cal Mossot de Baix. L'aigua venia de la font de la Teuleria. A partir de la porta de la Mina seguia una canonada de la qual se n'ha pogut estudiar la composició: caixa a base de blocs rectangulars desbastats, lloses i llosetes, que allotja una canal de teules lligades amb morter de calç, possiblement revestides amb morter hidràulic per a la permeabilitat de l'estructura. La solució presa per conduir l'aigua fins al convent, en comparació amb la de les fonts de Lladurs, és modesta i segurament responia a la capacitat econòmica dels Caputxins.

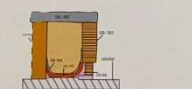
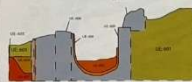
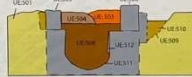
Canalització de les fonts de Lladurs a les fonts de Solsona

Es van fer dues cales al pont de l'Afrau

Canalització de la font de la Teuleria (font dels Frares) als Caputxins

S'han estudiat les canonades del vessant sud del torrent de Pallarès en la seva confluència amb la vinya de cal Mossot de Baix. L'aigua venia de la font de la Teuleria. A partir de la porta de la Mina seguia una canonada de la qual se n'ha pogut estudiar la composició: caixa a base de blocs rectangulars desbastats, lloses i llosetes, que allotja una canal de teules lligades amb morter de calç, possiblement revestides amb morter hidràulic per a la permeabilitat de l'estructura. La solució presa per conduir l'aigua fins al convent, en comparació amb la de les fonts de Lladurs, és modesta i segurament responia a la capacitat econòmica dels Caputxins.

Canalització de les fonts de Lladurs a les fonts de Solsona

Es van fer dues cales al pont de l'Afrau (Sectors P1 i P2). El sector del pont de l'Afrau (P i P1A) mostra una qualitat dels materials i un treball molt bon. La canalització és de pedra treballada en forma de U amb dos murs laterals que almenys la canal una centímetre, on reposa la llosa que fa de tapa. Les diferents parts estan revestides amb argamassa de calç de bona qualitat per proporcionar una millor impermeabilització.

Conclusions

Els objectius principals eren posar en valor les restes arqueològiques a partir de la seva excavació i estudi i també millorar el coneixement del recorregut i dels materials utilitzats en la seva construcció.

Podem dir que la canal presenta tres tipologies constructives al llarg del recorregut, que passen de la més complexa, situada a prop del pont de l'Afrau (Sector P i P1A) a la més senzilla o perible, corresponent a la zona eslovissada (Sector P3).

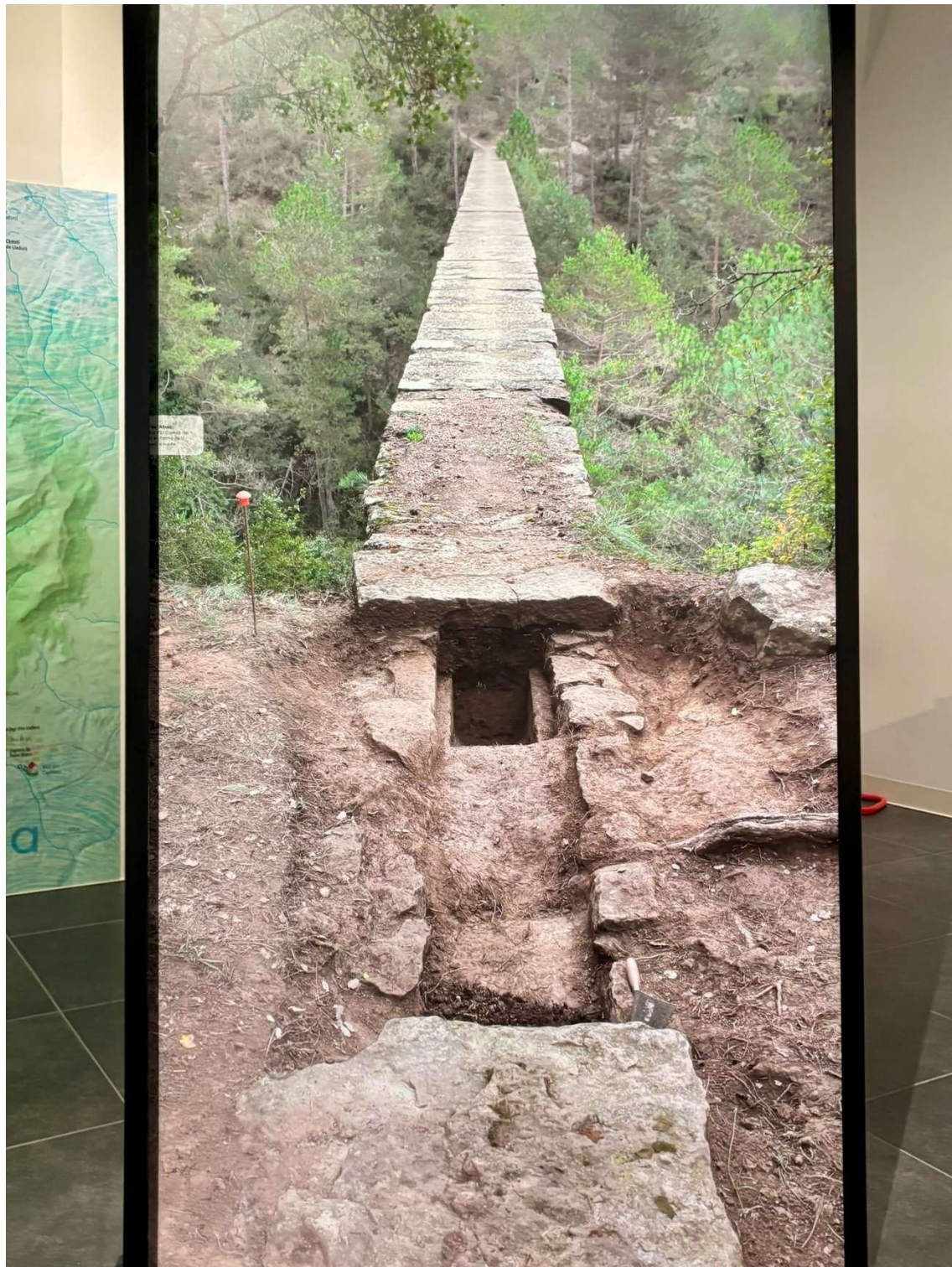
La del sector P2 semblaria que és el sistema constructiu més generalitzat.

Podem dir que la cançó presenta tres tipologies constructives al llarg del recorregut, que passen de la més complexa, situada a prop del port de l'Afrú (Sector P i PJA) a la més senzilla o perillosa, corresponent a la cruu esloveniana (Sector P3).

HISTÒRIA DE
L'ARQUITECTURA
DE L'AIGUA

L'aprofitament de l'aigua Bassa, cisterna, pou i rentador

L'aigua ha estat històricament un bé apreciat, aprofitat i escàs.
Abans s'aprofitava d'una manera totalment sostenible

Un bon exemple d'aprofitament el trobem a les fonts de Solsona: primer aigua de bosc, la solenys arriben al camí per una canonada i la resta es condueix a cisternes o serveis per regar els horts que envolten les muralles. D'aquí ve el nom de carrer de la Reguera, ja que recollia l'aigua que sobrenava de la Font Major i la condueïa a l'Hospital d'en Llibero i als horts del voltant.

Mapa dels horts del voltant de Solsona i aprofitament de les aigües de les fonts (1902) (veure pàgina 75)

Al llarg de la història i en totes les cultures, les basses, les cisternes i els pous eren i són el recurs més utilitzat per proveir-se d'aigua.

Totes les masses tenien la seva bassa, i els grans edificis, les cisternes que recollien l'aigua de la pluja o l'aigua sobrenant de fonts públiques. Trobem cisternes, per exemple, al Castell Vell, als Caputxins Vells, a l'Hospital d'en Llibero, a ca l'Aguilón, a ca l'Albany, als Escalpins o al claustre de la catedral.

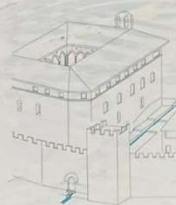
Bassa de la Font Major, Solsona, a l'actualitat

Els pous aprofiten les aigües dels ciments subterranis. Al Camp del Serra n'hi ha encara un testimoni històric: d'altres com el de la Cabana d'en Geli o el del portal de Llibero han estat elevats, i en moltes cases particulars, mossos o horts del vinyet encara compleixen la seva funció.

Pou de l'Albany, Solsona

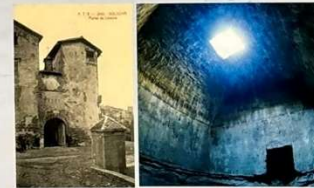
Els rentadors públics del Vell Fred (a del Travesat o del Toll) permetien que la majoria de famílies poguessin rentar: hi hi robats. Els rentadors dels Tins, situats en aquest indret del riu Negre, es reservaven per rentar la roba dels malalts o els infecciosos.

Restat dels rentadors públics, per veure les aigües que es recollien per carter de la Reguera, Solsona

Restat dels rentadors públics, per veure les aigües que es recollien per carter de la Reguera, Solsona

Pou de l'Albany, Solsona, a l'actualitat

Cisterna dels Escalpins

Pou del Castell Vell

Pou del Castell Vell

L'APROFITAMENT DE L'AIGUA. BASSA, CISTERNA, POU I RENTADOR

L'aigua ha estat històricament un bé apreciat, aprofitat i escàs. Abans s'aprofitava d'una manera totalment sostenible

Un bon exemple d'aprofitament el trobem a les fonts de Solsona: primer aigua de boca, la sobrera anava al com per als animals i la resta es conduïa a cisternes o servia per regar els horts que envoltaven les muralles. D'aquí ve el nom de carrer de la Regata, ja que recollia l'aigua que sobreixia de la font Major i la conduïa a l'Hospital d'en Llobera i als horts del voltant.

Al llarg de la història i en totes les cultures, les basses, les cisternes i els pous eren i són el recurs més utilitzat per proveir-se d'aigua. Totes les masies tenien la seva bassa, i els grans edificis, les cisternes que recollien l'aigua de la pluja o l'aigua sobrera de fonts públiques. Trobem cisternes, per exemple, al Castell Vell, als Caputxins Vells, a l'Hospital d'en Llobera, a ca l'Aguilar, a cal Cabanes, als Escolapis o al claustre de la catedral.

Els pous aprofiten les aigües dels corrents subterranis. Al Camp del Serra n'hi ha encara un testimoni històric; d'altres com el de la Cabana d'en Geli o el del portal de Llobera han estat eliminats, i en moltes cases particulars, masies o horts del vinyet encara compleixen la seva funció.

Els rentadors públics del Vall Fred (o del Travesset o del Toll) permetien que la majoria de famílies poguessin rentar-hi la roba. Els rentadors dels Tints, situats en aquest indret del riu Negre, es reservaven per rentar la roba dels malalts o els infecciosos.

REFLEXIÓ FINAL

L'AIGUA ÉS UN ELEMENT IMPRESCINDIBLE PER A LA VIDA

Des de la prehistòria fins avui hem vist com les comunitats que habitaven el nostre territori van saber solucionar l'abastament d'aigua en cada moment, en funció de les necessitats que tenien i dels recursos de què disposaven.

Un element ha estat sempre present a l'hora de proveir-se de més aigua: la climatologia. El règim de pluges i els episodis de secada van forçar a incrementar les captacions i a poder tenir més disponibilitat d'aigua. En els nostres dies s'està produint un canvi climàtic que ja no té el seu origen en causes naturals, com durant la Petita Edat de Gel (segles XIV a XIX), sinó que és conseqüència de l'activitat humana, una activitat humana que ha incrementat considerablement el consum d'aigua. A finals del segle passat es va poder recórrer a l'aigua del Cardener; avui tenim dos embassaments a la comarca que podrien afegir més disponibilitat d'aigua a les necessitats actuals.

Sortosament, el Solsonès pot acudir als recursos de què disposa. Aquestes circumstàncies permeten tenir més temps per poder afrontar un canvi climàtic que sembla que reduirà considerablement l'aigua disponible. Així com hem sabut gestionar amb èxit les necessitats d'aigua en el passat, sabrem afrontar el gran repte de la gestió intel·ligent de l'aigua en el futur? No sembla previsible que puguem incrementar el cabal d'aigua disponible, i per això seria molt més raonable que intentéssim adaptar el nostre consum a la nova situació.

UN REPTE QUE RECLAMA UNA NOVA CULTURA DE L'AIGUA

Al llarg de la història hem hagut de fer esforços per dur a terme grans obres de captació i redistribució de l'aigua. Davant la previsible escassetat d'aigua per poder satisfer les necessitats del nostre model de vida actual, no ens queda més remei que modificar aquest model per adaptar-lo a la nova situació. El repte ja no és obtenir més aigua sinó saber-la consumir i gestionar millor.

INAUGURACIÓ 5 setembre 2025 a les 7 de la tarda
EXPOSICIÓ 5 setembre 2025 - 1 febrer 2026

AL MUSEU
DE SOLSONA

HO ORGANITZEN

HI COL·LABOREN

